

**WYDZIAŁ KONSULARNY AMBASADY RP W RZYMIE
KONSULAT GENERALNY RP W MEDIOLANIE**

**PRAKTYCZNY PORADNIK DLA OBYWATELI
POLSKICH PRZYJEŹDZAJĄCYCH
NA TERYTORIUM WŁOCH**

Styczeń 2017

1. **REPUBLIKA WŁOSKA. INFORMACJE PODSTAWOWE**

2. **WJAZD NA TERYTORIUM REPUBLIKI WŁOSKIEJ**
  - 2.1. System prawny
  - 2.2. Informacje praktyczne dla przyjeżdżających do Włoch

3. **PRAWO POBYTOWE**
  - 3.1. Pobyt do trzech miesięcy
  - 3.2. Meldunek
  - 3.3. Pobyt powyżej trzech miesięcy

4. **PRACA I PODATKI W REPUBLICIE WŁOSKIEJ**
  - 4.1. Podstawowe zasady nawiązania i wygaśnięcia stosunku pracy
  - 4.2. Samozatrudnienie
  - 4.3. Praca sezonowa
  - 4.4. Pomoc w sytuacji sporu z pracodawcą
  - 4.5. Opodatkowanie dochodów z pracy we Włoszech
  - 4.6. Podatek od wartości nieruchomości posiadanych za granicą IVIE
  - 4.7. Polsko-włoska umowa o unikaniu podwójnego opodatkowania

5. **ŚWIADCZENIA SOCJALNE, SPRAWY RODZINNE**
  - 5.1. Zasiłek rodzinny dla pracowników najemnych
  - 5.2. Dodatek macierzyński INPS
  - 5.3. Dodatek macierzyński od gmin

5.4. Zasiłek z tytułu bezrobocia

5.5. Sprawy dotyczące małoletnich

6. SPRAWY STANU CYWILNEGO

6.1. Małżeństwo we Włoszech

6.2. Umieszczenie zagranicznych aktów stanu cywilnego w Polsce

6.3. Zmiana imienia lub nazwiska

7. SPRAWY SPADKOWE

7.1. Dziedziczenie przez obywateli RP w Unii Europejskiej

7.2. Odrzucenie spadku po zmarłym

8. SZCZEPIENIA, SŁUŻBA ZDROWIA

8.1. Szczepienia

8.2. Ubezpieczenie przy pobytach turystycznych

8.3. Opieka zdrowotna przy pobycie ponad trzy miesiące

9. SZKOŁA W REPUBLICIE WŁOSKIEJ

9.1. Organizacja systemu szkolnictwa

9.2. Nauka dzieci obywateli polskich we Włoszech

9.3. Uznawanie wykształcenia

9.4. Uznawanie kwalifikacji zawodowych

10. INFORMACJE DLA KIEROWCÓW I POSIADACZY SAMOCHODÓW

- 10.1. Informacje praktyczne
- 10.2. Obowiązek przerejestrowania samochodu
- 10.3. Prawo jazdy
- 10.4. Mandat i zatrzymanie pojazdu
- 10.5. Podstawowe przepisy dot. korzystania z samochodu i dróg we Włoszech
- 10.6. Zasady poruszanie się środkami transportu po miastach włoskich

11. PRZYDATNE INFORMACJE I ADRESY

- 11.1. Sytuacje nadzwyczajne, losowe
- 11.2. Przepisy celne
- 11.3. Bezpieczeństwo
- 11.4. Bezdomność
- 11.5. Informacje dla narciarzy
- 11.6. Informacje o zagrożeniach (handel ludźmi)
- 11.7. Święta we Włoszech
- 11.8. Spis użytecznych telefonów i adresów internetowych

12. ADRESY POLSKICH PRZEDSTAWICIELSTW DYPLOMATYCZNYCH I KONSULARNYCH W REPUBLICIE WŁOSKIEJ

Uwaga: Niniejsze opracowanie jest jedynie materiałem informacyjno-promocyjnym i nie ma mocy prawnej. Wydział Konsularny Ambasady RP w Rzymie i Konsulat Generalny RP w Mediolanie nie ponoszą odpowiedzialności za skutki decyzji i działań podjętych na podstawie zawartych w nim informacji. Moc wiążącą posiadają jedynie włoskie przepisy w języku włoskim.

1. REPUBLIKA WŁOSKA. INFORMACJE PODSTAWOWE**Stolica:** Rzym**Obszar:** 301 tyś. km kw.**Ludność:** 60 mln (Rzym 2,8 mln)¹**Waluta:** euro (EUR)

Włochy są krajem o ustroju **republiki parlamentarnej**. Administracyjnie państwo podzielone jest na **20 regionów**: Abruzja, Apulia, Basilicata, Emilia-Romania, Friuli-Wenecja Julijska, Kalabria, Kampania, Lacjum, Liguria, Lombardia, Marche, Molise, Piemont, Sardynia, Sycylia, Toskania, Trydent-Górna Adyga, Umbria, Dolina Aosty, Wenecja Euganejska. Do Republiki Włoskiej należy także miejscowość i gmina **Campione d'Italia**, która jest włoską eksklawą w szwajcarskim kantonie Ticino. Administracyjnie przynależy ona do regionu Lombardia.

Językiem urzędowym jest **język włoski**. Bez podstawowej chociażby znajomości tego języka bardzo trudno funkcjonować zarówno na włoskim rynku pracy, jak i w życiu codziennym. Znajomość języka angielskiego nie wystarcza do załatwiania spraw w urzędach. Równocześnie rangę języka urzędowego posiadają także, obok włoskiego, język francuski (w Dolinie Aosty), język niemiecki (w Trydencie-Górnej Adydze) oraz język słoweński (w Friuli-Wenecji Julijskiej).

Najważniejsze telefony alarmowe:

<u>Ogólny telefon alarmowy</u>	<u>112</u>
<u>Karabinierzy (Carabinieri)</u>	<u>112</u>
<u>Policja (Polizia)</u>	<u>113</u>
<u>Straż Pożarna (Vigili del Fuoco)</u>	<u>115</u>
<u>Pogotowie Ratunkowe (Pronto Soccorso)</u>	<u>118</u>
<u>Pomoc Drogowa (Soccorso Stradale)</u>	<u>116</u>

¹ Dane Włoskiego Urzędu Statystycznego (ISTAT) z 31.12.2010. Statystyki dostępne są na stronie internetowej www.istat.it

2. WJAZD NA TERYTORIUM REPUBLIKI WŁOSKIEJ

Obywatele polscy korzystają z prawa do swobodnego przepływu osób w ramach Unii Europejskiej oraz Europejskiego Obszaru Gospodarczego. Dokumentem podróży uprawniającym do bezwizowego wjazdu i pobytu (niezależnie od jego celu) na terytorium Republiki Włoskiej do 90 dni, jest **ważny nieuszkodzony paszport lub dowód osobisty, zawierający aktualną fotografię**. Przed wyjazdem należy się upewnić, czy dokument jest ważny, w wystarczająco dobrym stanie i czy pozwala na stwierdzenie tożsamości.

Prawo swobodnego przemieszczania się i pobytu we Włoszech do 3 miesięcy otrzymuje też członek rodziny obywatela UE, niezależnie od jego przynależności państwowej.

Ograniczenia swobodnego przemieszczania się i pobytu mogą mieć miejsce jedynie w przypadkach osób zagrażających powszechnemu porządkowi publicznemu lub polityce bezpieczeństwa wewnętrznego państwa włoskiego (np. podejrzanych o terroryzm).

2.1. System prawny

Przebywając na terytorium Republiki Włoskiej, należy mieć na uwadze, iż w pełni podlega się miejscowym przepisom prawa cywilnego, karnego, administracyjnego oraz podatkowego. Nieświadomość tego może być przyczyną poważnych komplikacji.

Obywatel polski przebywający na terytorium Republiki Włoskiej, który popełni wykroczenie lub dopuścił się popełnienia czynu przestępnego będzie odpowiadał przed włoskimi organami wymiaru sprawiedliwości na podstawie włoskich przepisów. W przypadku zasądzenia wobec obywatela polskiego kary pozbawienia wolności, karę tę będzie musiał odbywać na terenie Włoch.

Miejscowe przepisy będą miały również zastosowanie w sprawach regulowanych prawem cywilnym – np. w zakresie stosunków pomiędzy rodzicami i dziećmi zamieszkałymi na terytorium Republiki Włoskiej. W uzasadnionych miejscowym prawem przypadkach włoskie sądy i instytucje mają prawo ingerować w te relacje, o ile stwierdzą zagrożenie dobra dziecka. Fakt, iż rodzice i dziecko są polskimi obywatelami nie odgrywa decydującej roli – kluczowe jest zamieszkiwanie na terytorium Włoch. W skrajnych przypadkach możliwe jest np. czasowe ograniczenie przez miejscowy sąd prawa do opieki nad dzieckiem, a także odebranie dziecka rodzicom i skierowanie go do odpowiedniego ośrodka lub do rodziny zastępczej (czytaj więcej w rozdziale 5.5. Sprawy dot. małoletnich).

UWAGA! Przesłpstwa narkotykowe zagrożone są we Włoszech, w zależności od ich kwalifikacji, karą pozbawienia wolności w różnym wymiarze (od 1 roku do 22 lat), a także wysoką karą pieniężną. Natomiast nielegalny wwóz na terytorium Włoch papierosów produkcji zagranicznej jest zagrożony grzywną oraz karą pozbawienia wolności w wymiarze od dwóch do pięciu lat. Karany jest ponadto zakup sprzedawanych na ulicach podrabianych artykułów znanych marek światowych (suma grzywny dochodzi nawet do 7000 EUR).

2.2. Informacje praktyczne dla przyjeżdżających do Włoch

- W przypadku kradzieży mienia lub dokumentów, należy bezzwłocznie zgłosić to zdarzenie w najbliższym komisariacie policji lub karabinierów.

Jak najszybciej trzeba też zastrzec zgubione lub skradzione karty płatnicze i kredytowe. W razie utraty paszportu lub polskiego dowodu osobistego, po zgłoszeniu faktu na policji, należy skontaktować się z polską placówką dyplomatyczną lub konsularną.

WAŻNE! Zgłoszenie utraty dokumentu paszportowego dokonuje się osobiście w najbliższej placówce konsularnej RP. Zgłoszenie utraty lub uszkodzenia dowodu osobistego można dokonać osobiście lub w formie pisemnej za pomocą poczty lub telefaksu.

- Osoby będące uczestnikami zdarzenia komunikacyjnego informuje się, że czas oczekiwania na uzyskanie od włoskiej policji protokołu powypadkowego jest stosunkowo długi: wynosi minimum 30 dni w przypadku wystąpienia na skutek kolizji wyłącznie strat materialnych i minimum 120 dni w sytuacji, gdy uczestnik/uczestnicy zdarzenia odnieśli obrażenia.

Prawo do odebrania protokołu posiadają jedynie sam zainteresowany lub jego pełnomocnik – włoski adwokat.

- Zwierzęta domowe towarzyszące właścicielom w podróży do państw Unii Europejskiej, w tym również do Włoch, muszą posiadać paszporty, co jest wymogiem prawa unijnego.

Do wyrobienia paszportu z emblematami UE potrzebne są dokumenty zawierające dane właściciela oraz informacje na temat zwierzęcia. Niezbędne jest także przedstawienie zaświadczenia o szczepieniach zwierzęcia i przebytych chorobach. Zwierzę musi mieć identyfikator w postaci elektronicznego chipu, którego numer i miejsce umieszczenia będą odnotowane w paszporcie.

Paszporty wydają lecznice weterynaryjne, których spis znajduje się na stronie internetowej Krajowej Izby Lekarsko-Weterynaryjnej. Identyczne zasady obowiązują w przypadku podróżowania z psami i kotami do sąsiednich państw nie należących do Unii Europejskiej, ale mających te same standardy ochrony przed wścieklizną, tzn. do Watykanu i San Marino.

- Wszystkie autostrady na terenie Republiki Włoskiej są płatne. Należność uiszcza się bezpośrednio przy zjazdach z autostrad w konkretnych miejscowościach. Istnieje możliwość dokonania płatności gotówką (w Euro) oraz kartą bankomatową (włoską) lub kredytową, jak również specjalną kartą magnetyczną, którą można kupić w kioskach lub w punktach sprzedaży tzw. „Punto Blu” (trzeba wówczas zjechać na stanowisko *Viacard*). Więcej informacji w rozdziale 9.1. Informacje praktyczne dla kierowców.

- **Inne ważne ogólne informacje praktyczne:**

Godziny otwarcia instytucji, urzędów i punktów handlowych w większości regionów:

- przerwa (*pausa pranzo*): godz. 13.00 (13.30) – 15.30 (16.00)
- większość głównych muzeów i zabytków pozostaje zamkniętych w dniach: 1.I, 1.V. i 25.XII
- godz. otwarcia urzędów: pn. – śr. – pt. (8.00 - 13.00), wt. – czw. (8.00 - 13.00 i 14.00 - 16.00)
- godz. otwarcia urzędów pocztowych: pn. – pt. 8.30 - 14.00, sob. 8.30 - 13.00
- godz. otwarcia banków: pn. – pt. 9.00 - 13.30 i 14.30 (14.45) - 15.30 - (15.45)
- godz. otwarcia sklepów poza ścisłym centrum turystycznym: 9.00 - 13.00 i 15.30 - 19.30 (20.00).

Domy towarowe są zazwyczaj otwarte przez cały dzień.

3. PRAWO POBYTOWE

3.1. Pobyt do trzech miesięcy

Pobyt na terytorium Republiki Włoskiej maksymalnie przez okres do 3 miesięcy nie wymaga od obywatela polskiego dodatkowych formalności, poza spełnieniem obowiązku meldunkowego w ciągu 48 godzin od momentu przyjazdu.

Obywatel polski musi również posiadać – i jeśli to konieczne – okazać władzom włoskim, dokument tożsamości (paszport lub dowód osobisty) wydany przez właściwy urząd kraju pochodzenia i ważny na wyjazd z tego kraju.

UWAGA! Obywatel Unii i jego rodzina nie mają prawa do świadczeń opieki socjalnej (m.in. zasiłków rodzinnych, dodatków macierzyńskich, etc.) przez pierwsze trzy miesiące pobytu, chyba, że takie prawo jest uznawane z mocy wykonywanej działalności lub z mocy innych przepisów prawnych.

3.2. Meldunek

We Włoszech istnieje obowiązek meldunkowy. Dopełnić go powinien obywatel włoski (bądź innej narodowości, spełniający warunki do legalnego pobytu w państwie) goszczący w swoim domu cudzoziemca. Musi on w ciągu 48 godzin zgłosić na miejscowej policji (*Commissariato della Polizia di Stato*) jego pobyt oraz podać dokładny adres.

W przypadku pobytu w ośrodkach turystycznych (hotelach, domach wczasowych, pensjonatach, campingach itp.) obowiązku tego dopełnia ich administracja.

3.3. Pobyt powyżej trzech miesięcy

Pobyt powyżej 3 miesięcy wymaga od obywatela polskiego wystąpienia do Urzędu Gminy (*Ufficio del Comune*) właściwego dla miejsca pobytu o wpis do rejestru mieszkańców (*iscrizione anagrafica*).

Warunkiem uzyskania wpisu jest przedłożenie dokumentów potwierdzających:

- legalne zatrudnienie lub prowadzenie zarejestrowanej działalności gospodarczej na terenie Włoch, lub
- posiadanie środków na pokrycie kosztów utrzymania we Włoszech siebie i swojej najbliższej rodziny² bez konieczności korzystania z pomocy społecznej oraz ubezpieczenia pokrywającego koszty leczenia, lub
- naukę w zarejestrowanych szkołach i ośrodkach oraz posiadanie środków na pokrycie kosztów utrzymania we Włoszech siebie i swojej najbliższej rodziny bez konieczności korzystania z pomocy społecznej oraz ubezpieczenia pokrywającego koszty leczenia.

Minimalne zasoby materialne jakie należy udokumentować, w przypadku nieposiadania pracy, by móc zameldować się we Włoszech są następujące:

- Euro 5.830,76 - Wnioskodawca + 1 osoba z rodziny
- Euro 11.661,52 - Wnioskodawca + 2 osoby z rodziny
- Euro 17.492,28 - Wnioskodawca + 4 osoby z rodziny

Posiadanie zasobów materialnych można udowodnić poprzez odpowiednią dokumentację (m.in. zaświadczenie o pobieraniu emerytury, zeznanie dochodowe, informacje o posiadanych papierach wartościowych, poręczenie, książeczki oszczędnościowe, wyciąg z konta bankowego) lub poprzez dokumentację zastępczą przewidzianą przez art. 46 i 47 rozporządzenia Prezydenta Republiki nr 445 z dnia 28 grudnia 2000 r. (tzw. oświadczenia własne).

W przypadku potwierdzenia dochodów za pomocą oświadczenie własnego (*autodichiarazione*), dokument ten musi zawierać dokładne informacje pozwalające na dokonanie kontroli (także drogą losową) odnośnie posiadanych zasobów ze strony odpowiednich włoskich urzędów.

Na podstawie przedstawionych przez polskiego obywatela odpowiednich dokumentów, wpis do rejestru osób zameldowanych uzyskuje on sam, a także jego małżonek, pozostające na utrzymaniu dzieci (do 21 roku życia) oraz rodzice, nawet jeśli nie posiadają obywatelstwa UE.

---

² Najbliższymi członkami rodziny są - niezależnie od ich obywatelstwa – małżonkowie, dzieci pochodzące z małżeństwa i dzieci pozamałżeńskie (także pasierbowie, pasierbice i dzieci adoptowane), do chwili ukończenia przez nie 21 roku życia, lub powyżej tej granicy, jeżeli pozostają jeszcze na utrzymaniu rodziców, jak również rodzice i teściowie, pod warunkiem zapewnienia im środków na utrzymanie.

W momencie złożenia wniosku o zameldowanie, wydawane jest potwierdzenie dokonania tej czynności (*ricevuta d'iscrizione anagrafica*), równoważne dotychczasowemu pozwoleniu na pobyt.

Do wniosku należy dołączyć następujące dokumenty:

- 1) ważny dokument tożsamości (paszport lub dowód osobisty kraju pochodzenia, ważny na wyjazd z tego kraju);
- 2) włoski numer identyfikacji podatkowej (*codice fiscale*), wydany przez kompetentny urząd podatkowy (*Agenzia delle Entrate*);
- 3) oświadczenie o miejscu zamieszkania;
- 4) potwierdzenie uzyskiwania dochodów z wykonywanego stosunku pracy (również emerytury lub renty), posiadania odpowiednich (wymaganych ustawą) własnych środków finansowych, bądź ewentualnie ważną umowę o pracę z określonymi numerami identyfikacyjnymi ubezpieczenia społecznego INPS i INAIL, lub tzw. *lettera di assunzione*, tj. deklarację pracodawcy o zamiarze zatrudnienia, a także zawiadomienie o zatrudnieniu wysłane przez pracodawcę do kompetentnego terytorialnie biura pośrednictwa pracy (*comunicazione al Centro per l'impiego*).

Po rozpatrzeniu wniosku i dokonaniu wpisu do rejestru mieszkańców, obywatel polski będzie mógł otrzymać włoski dowód osobisty (*carta d'identità*). Dokument ten nie będzie jednak upoważniać do przekraczania granicy Włoch (*documento non valido per espatrio*).

Okres, na jaki będzie ważne zameldowanie powinien być taki sam, jak udowodniony w przedstawionej dokumentacji okres spełnienia wymienianych warunków. Obywatele UE przebywający legalnie i nieprzerwanie na terenie Italii przez okres 5 lat, uzyskają automatycznie prawo stałego pobytu (*diritto al soggiorno permanente*).

Po otrzymaniu wpisu potwierdzającego zameldowanie należy udać się do kompetentnej w stosunku do miejsca zameldowania przychodni (*ASL*), gdzie składa się wniosek o wydanie włoskiej książeczki zdrowia (*tessera sanitaria*) oraz dokonuje wyboru lekarza rodzinnego (*medico di famiglia*).

Niespełnienie wymogów

W ramach ustalonej procedury wpisu do rejestru mieszkańców we włoskich gminach, jeśli obywatel Polski nie spełnia warunków koniecznych do uzyskania wpisu na pobyt przekraczający 3 miesiące, kompetentne terytorialnie Biuro Ewidencji Ludności (*Ufficio Anagrafe*) odmawia wpisu do rejestru. Od decyzji odmownej możliwe jest wniesienie odwołania do Sądu właściwego ze względu na miejsce zamieszkania wnioskodawcy, zgodnie z art. 8 rozporządzenia z mocą ustawy nr 30 z dnia 6 lutego 2007 roku.

4. PRACA I PODATKI W REPUBLICE WŁOSKIEJ

Decyzja o definitywnym i bezwarunkowym uwolnieniu włoskiego rynku pracy dla obywateli polskich podjęta została przez władze Italii 21 lipca 2006 r. Zniosła ona tym samym obowiązujące wcześniej procedury biurokratyczne związane z koniecznością uzyskania zgody na pracę (tzw. *nulla osta al lavoro*).

Wcześniej, od momentu przystąpienia Polski do Unii Europejskiej, swobodny dostęp do zatrudnienia miały osoby prowadzące działalność gospodarczą oraz niektóre wybrane (i uregulowane ustawowo) kategorie zawodowe jak np. pielęgniarki.

Zatrudnienie polskich obywateli na włoskim rynku pracy napotykało niejednokrotnie w ciągu ostatnich kilku lat na liczne (głośne) problemy. Wystarczy wspomnieć tu chociażby bardzo żywą w mediach kwestię tzw. „obozów pracy” w Apulii, gdzie przy pracach sezonowych, głównie zbiorach, zatrudnieni byli pracownicy z Polski.

Najczęściej napotykane problemy polskich pracowników związane są zazwyczaj głównie z brakiem rzetelności oferty zatrudnienia, nielegalnym pośrednictwem pracy, otrzymaniem w całości umówionej wcześniej z pracodawcą zapłaty oraz uzyskaniem innych, przewidzianych kodeksem pracy, świadczeń pracowniczych.

Relatywnie ryzykowny, względem innych państw Unii Europejskiej, jest też samodzielny przyjazd do Włoch w celu podjęcia pracy, bez dokładnego zapoznania się z zasadami i warunkami zatrudnienia, wcześniejszego uzgodnienia tej kwestii z przyszłym pracodawcą, znajomości przynajmniej podstaw języka włoskiego oraz bez finansowego zabezpieczenia umożliwiającego pokrycie kosztów powrotu do kraju w przypadku nie znalezienia pracy.

4.1. Podstawowe zasady nawiązania oraz wygaśnięcia stosunku pracy

Przepisy regulujące prawo pracy we Włoszech ujęte są w kodeksie cywilnym (*Codice Civile*), a w szczególności Księga Piąta „O pracy” art. 2060-2642 z 1942 r. z późniejszymi zmianami.

Warunki pracy, a także wszelkie obowiązki oraz prawa pracowników i pracodawców określone są ponadto przez **zbiorowe umowy związkowe** (*CCNL - Contratto Collettivo Nazionale di Lavoro*), istniejące osobno dla poszczególnych sektorów działalności zawodowej oraz niektórych grup zawodowych (np. rolnictwo, chemia, mechanika, tekstylia, żywność i przemysł rolny, budownictwo, poligrafia i rozrywka, handel, transport, kredyty i ubezpieczenia, firmy usługowe, administracja państwowa, instytucje prywatne, opiekunki do dzieci i osób starszych, pomoce domowe i sprzątaczkę zatrudnione w domach prywatnych). Każdy z sektorów jest dodatkowo podzielony na liczne kategorie, np. w sektorze budowlanym wyróżnia się m.in. następujące: cementową, kamieniarską, drewnianą, budowlano-rzemieślniczą, czy też budowlano-przemysłową.

Na stronie internetowej Krajowej Rady Gospodarki i Pracy (*Consiglio Nazionale dell'Economia*

e del Lavoro) - www.cnel.it - można znaleźć treść CCNL właściwą dla poszczególnych sektorów.

Forma umowy o pracę

Włoskie prawo pracy co do zasady nie narzuca formy pisemnej umowy o pracę (*contratto di lavoro*). Oznacza to z jednej strony, iż sam fakt, że pisemna umowa o pracę nie została sporządzona pomiędzy stronami, nie oznacza, że nie jest możliwe dochodzenie roszczeń od pracodawcy, jednak z drugiej strony brak pisemnej umowy jest dużym utrudnieniem w ewentualnie koniecznym w którymś momencie udowodnieniu istnienia realnego stosunku pracy (*rapporto di lavoro*).

Obowiązki informacyjne włoskiego pracodawcy

Włoski pracodawca ma obowiązek (w wypadku, gdy umowa o pracę ma charakter ustny) dostarczenia pracownikowi dokumentu, na którym będą podane następujące informacje: dane pracodawcy i pracownika, przysługująca ilość dni wolnych od pracy, dzień w którym pracownik będzie otrzymywał zapłatę, a także warunki rozwiązania umowy oraz ilość czasu pracy w ujęciu dziennym lub tygodniowym. Jeżeli umowa o pracę ma formę pisemną pracodawca może ograniczyć się do wydania egzemplarza samej umowy. Ponadto pracodawca ma obowiązek poinformowania kompetentnego terytorialnie Urzędu Pracy (*Centro per l'impiego*), przynajmniej jeden dzień przed rozpoczęciem pracy, o fakcie i warunkach zatrudnienia. Niedopełnienie powyższych obowiązków powoduje nałożenie na pracodawcę pieniężnej sankcji administracyjnej w wysokości począwszy od 1.500 Euro.

Pracodawca (w przypadku osoby prowadzącej działalność na własny rachunek, dokonuje tego ta sama osoba) jest także obowiązany do wpłacania na rzecz pracownika składek do INPS-u (świadczenia ubezpieczeniowe) i do INAIL-u (świadczenia z tytułu wypadków i chorób zawodowych).

Prawo do wynagrodzenia

We Włoszech nie ma ustawowo określonej, jednakowej, płacy minimalnej. Funkcję ochrony płacowej pracownika spełniają wspomniane już wyżej branżowe i zakładowe umowy zbiorowe. Umowy te określają minimalne wynagrodzenie godzinowe brutto dla danego stanowiska w danej branży lub nawet w danym zakładzie. Wynagrodzenie miesięczne otrzymują urzędnicy, pracownicy wyższego szczebla, i tylko w niektórych sektorach robotnicy. Większość robotników jest wynagradzana na podstawie efektywnie przepracowanych godzin. Zgodnie z większością CCNL pracownikom przysługuje 13-te (w grudniu) i 14-te (w czerwcu) uposażenie. Praca w nadgodzinach jest wynagradzana dodatkowo.

Nawet w ramach tej samej kategorii zawodowej - jak ma to miejsce np. wśród personelu

zatrudnionego we włoskich domach (m.in. opiekunek, pomocy domowych, sprzątaczek) – miesięczne wynagrodzenie zależne jest od stażu pracy, doświadczenia, kwalifikacji oraz zakresu obowiązków (ogółem kategoria ta podzielona została na 8 stopni) i waha się od 580 do 1100 Euro.

Godziny pracy i urlop

Ustawowy czas pracy we Włoszech wynosi 8 godzin dziennie i 40 tygodniowo, ale i w tym miejscu zauważyć można wyjątki w stosunku do poszczególnych kategorii zawodowych. Np. dla osób zatrudnionych we włoskich gospodarstwach domowych w charakterze całodobowych opiekunów, tydzień pracy jest wydłużony do 54 godzin (maksymalnie do 10 godzin dziennie). Za pracę w nadgodzinach i w porze nocnej przysługują pracownikowi odpowiednie dodatki – również te ostatnie określone zostały w umowach zbiorowych.

Nawet jeśli poszczególne CCNL mogą przewidywać zróżnicowany czas pracy dla różnych sektorów (nawet niższe limity, na korzyść pracownika), istnieją też pewne wspólne zasady dla większości zbiorowych umów związkowych.

Najważniejsze z nich są następujące:

- Nadgodziny nie mogą przekroczyć 250 godz. rocznie.
- Jeśli czas pracy jest dłuższy niż 6 godz. obowiązuje przerwa.
- Pracownikowi musi być zapewniona 11 godz. przerwa non-stop co 24 godz.
- Musi być zapewniony 24 godz. odpoczynek co 7 dni (z reguły w niedzielę).
- Za pracę nocną uważa się pracę, która jest wykonywana non-stop przez 7 godz. i obejmuje godz. 24.00-5.00.

Wypracowany w skali roku urlop wynosi 26 dni roboczych.

Obowiązek wypłacenia odprawy

Zgodnie z art. 2020 włoskiego kodeksu cywilnego każdy pracownik, po zakończeniu stosunku pracy, ma prawo do uzyskania od pracodawcy odprawy (tzw. *trattamento di fine rapporto - TFR*). Odprawa jest obliczana w ten sposób, iż jej maksymalna wartość wynosi 1/13,5 rocznego wynagrodzenia, za każdy rok pracy. Odprawa podlega corocznej waloryzacji.

Utrata pracy

Utrata pracy przez pracownika z Polski lub jakiegokolwiek innego państwa UE z przyczyn niezależnych, pozwala na utrzymanie praw jakie przysługują rodzimym pracownikom. Spełniając określone ustawą kryteria (przy opłaconych 52 tygodniach składek na ubezpieczenie społeczne w okresie ostatnich 2 lat), w sytuacji zwolnienia przez

pracodawcę, osobie przysługuje zasiłek dla bezrobotnych (ASPi).

4.2. Samozatrudnienie

Obywatele polscy, zamierzający podjąć pracę na zasadzie samo zatrudnienia (*lavoro autonomo*) - podstawą prawną jest dekret z mocą ustawy DL 185/2000 - czynią to na zasadach obowiązujących wszystkich obywateli Unii Europejskiej.

Przez działalność na zasadzie samozatrudnienia rozumie się:

- działalność na własny rachunek - przemysłową, zawodową (w tzw. wolnych zawodach regulowanych i nie regulowanych), rzemieślniczą i handlową
- prowadzenie działalności gospodarczej na własny rachunek, cechujące się stałością i ciągłością świadczonej pracy
- praca na podstawie umowy o dzieło, umowy zlecenia, czy tzw. umowy na projekt (*contratto a progetto*)

Cudzoziemiec pragnący prowadzić powyższą działalność we Włoszech, w formie spółki kapitałowej lub osobowej, poza spełnieniem wymogów etycznych i zawodowych, winien spełniać warunki upoważniające go do wpisu na listy zawodowe (*albo professionale*), jeżeli taki wymóg wynika z przepisów prawa.

Obywatel polski zainteresowany podjęciem działalności na zasadzie samozatrudnienia może ją zarejestrować osobiście, poprzez pełnomocnika, zlecając wykonanie tej usługi na rzecz doradcy ds. handlowych i podatkowych (*commercialista*) lub też korzystając w toku otwierania działalności i jej wykonywania z pomocy Krajowej Konfederacji Rzemiosła oraz Małych i Średnich Przedsiębiorców (*CNA – Confederazione Nazionale dell’Artigianato e della Piccola e Media Impresa*), strona internetowa **www.cna.it**.

Fazy postępowania, prowadzące do podjęcia działalności na zasadzie samozatrudnienia:

W zależności od rodzaju działalności realizowanej w formie samozatrudnienia osoba zainteresowana powinna w pierwszej kolejności sprawdzić:

- jakie wymogi stawia ustawodawstwo włoskie w odniesieniu do wybranego rodzaju działalności – w rozumieniu odpowiedniego przygotowania zawodowego oraz wymaganego wykształcenia
- jakie wymogi sanitarne i jaki rodzaj lokalu wymagany jest dla prowadzenia danej działalności (informacje na ten temat znaleźć można w *regolamento comunale* – przepisach gminy lub „*regolamento d’igiene*”- przepisach dot. wymogów sanitarnych właściwej terytorialnie przychodni / ASL
- jak należy dostosować lokal użytkowy, w którym będzie wykonywana działalność, tak

aby uzyskać zezwolenie na jego wykorzystanie (w *Comune* – gminie właściwej terytorialnie); dla niektórych rodzajów działalności (np. drukarnie, garaże, taxi) wymagania precyzują przepisy szczególnie

- czy dla zamierzonej działalności przewidziany jest wymóg uzyskania zezwolenia bezpieczeństwa publicznego (*autorizzazione di Pubblica Sicurezza*) - np. handel przedmiotami kosztownymi, wykonywanie zawodu fotografa.

Po weryfikacji obowiązujących wymogów (i ich uzupełnieniu np. poprzez ukończenie wymaganych kursów organizowanych zazwyczaj na poziomie regionalnym) uzyskuje się zezwolenie/licencję (*licenza*) upoważniające do wykonywania określonej działalności. Dokument ten wydawany jest np.:

- w REC (*Registro Esercenti il Commercio*) - w odniesieniu do niektórych rodzajów działalności (prowadzenie restauracji, kawiarni itp., działalności turystycznej – prowadzenie hoteli campingów, b&b itp.),

- w urzędzie gminy (*Comune*) - w przypadku działalności handlowej, która wymaga tylko zarejestrowania w gminie,

- w *Ufficio Polizia Amministrativa* (urząd policji administracyjnej) w przypadku agencji reklamowej,

- w Ministerstwie Pracy, Zdrowia i Polityki Socjalnej (*Ministero del Lavoro, della Salute e delle Politiche Sociali*) - w przypadku agencji pośrednictwa pracy, upoważniające do wpisu do rejestru agencji.

Problematyka zawodów regulowanych

Uwaga: Do wykonywania zawodów wolnych regulowanych i nieregulowanych niezbędne jest uznanie dyplomu uzyskanego przez cudzoziemca za granicą.

Z prawnego i administracyjnego punktu widzenia zawody te dzielą się na:

- takie, dla których wykonywania ustawodawca przewiduje obowiązek rejestracji w rejestrach lub listach zawodów,

- takie, dla których wykonywania nie wymagana jest ich rejestracja jak wyżej, lecz są zawodami regulowanymi ustawowo,

- nie regulowane.

Do **zawodów regulowanych** zalicza się: zawody techniczne, prawnosądowe, administracyjno-ekonomiczne, natury medycznej i pokrewne oraz inne – dziennikarze i publicyści.

Wykaz wszystkich zawodów regulowanych, dla których wykonywania niezbędne jest uzyskanie zezwolenia właściwego ministerstwa znajduje się na stronie internetowej

www.politichecomunitarie.it – servizi al cittadino – elenco professioni regolamentate.

Iżeli planowana działalność na zasadzie samozatrudnienia ma charakter działalności przedsiębiorczej:

- przede wszystkim należy ją zarejestrować w rejestrze przedsiębiorstw właściwej terytorialnie Izby Handlowej (*Registro delle Imprese competente per il Comune di residenza*)
- następnie należy uzyskać we właściwym terytorialnie urzędzie skarbowym (*Agenzia delle Entrate*) - numer identyfikacji podatkowej - *codice fiscale* oraz numer dla celów podatku VAT - *partita IVA*
- ostatnim etapem jest dokonanie rejestracji dla celów ubezpieczeniowych w *INPS* (odpowiednik polskiego ZUS-u) lub w innej, branżowej kasie ubezpieczeniowej (w przypadku zawodów, które podlegają takim kasom, np. w branży budownictwa – *cassa edile*)

4.3. Praca sezonowa

Osoby, które chcą pozostać we Włoszech tylko na czas określony związany z wykonywaną pracą sezonową, mogą wpisać się do rejestru mieszkańców tymczasowych. W takim przypadku urzędnik Biura Ewidencji Ludności (*Ufficio dell'Anagrafe*) w gminie pobytu (*Comune*) wystawi osobie zainteresowanej zaświadczenie wpisu tymczasowego.

By uzyskać w/w wpis pracownik sezonowy powinien przedstawić następujące dokumenty:

- 1) ważną umowę o pracę (ewentualnie tzw. *lettera di assunzione*, tj. deklarację pracodawcy o intencji zatrudnienia, zawiadomienie o zatrudnieniu wysłane do biura pośrednictwa pracy – *comunicazione al Centro per l'impiego*);
- 2) paszport lub dowód osobisty kraju pochodzenia, ważny na wyjazd z tego kraju;
- 3) włoski numer identyfikacji podatkowej (*codice fiscale*) wydany przez kompetentny terytorialnie włoski urząd podatkowy (*Agenzia delle Entrate*);
- 4) podanie o wpis tymczasowy.

Wpis w rejestrze mieszkańców wygasa najpóźniej po upływie roku od daty jego dokonania. Ani ustawa ani okólniki Ministerstwa Pracy (*Ministero del Lavoro*) nie określają tygodniowego czasu pracy, okresu ani wynagrodzenia minimalnego dla umów o pracę sezonową gwarantujących uzyskanie statusu pracownika, a co za tym idzie, uzyskanie dostępu do wszystkich świadczeń przewidywanych przez prawo unijne i konwencje międzynarodowe.

4.4. Pomoc w sytuacji sporu z pracodawcą

Prawo włoskie przykładą szczególną wagę do ochrony pracownika. W wypadku, gdy

polski pracownik uzna, że jest poszkodowany przez pracodawcę, może zwrócić się o pomoc bezpośrednio do związków zawodowych. Największe we Włoszech to CGIL (www.cgil.it), CISL (www.cisl.it), UIL (www.uil.it), które mają swoje siedziby w każdym włoskim mieście. Dysponują one bardzo dużym doświadczeniem w prowadzeniu postępowań w sporze z pracodawcą. W pierwszej fazie ma miejsce próba mediacji pomiędzy stronami, a w sytuacji gdy nie odniesie ona zadawalającego zainteresowanych rezultatu, sprawa oddawana jest do sądu pracy.

Alternatywą jest samodzielne skontaktowanie się pracownika z włoskim adwokatem, który specjalizuje się w prawie pracy. Lista obrońców z całego terytorium Włoch znajduje się np. na stronie internetowej Państwowej Rady Adwokackiej mieszczącej się przy włoskim Ministerstwie Sprawiedliwości – Consiglio Nazionale Forense presso il Ministero Italiano della Giustizia (www.cnf.it).

Osobom, które zwrócą się do urzędów konsularnych o pomoc w sytuacji sporu z pracodawcą przekazywana jest również na ich wniosek lista adwokatów. Na liście tej znajdują się również adwokaci-obywatele polscy lub władający językiem polskim lub zapewniający obsługę prawną w języku polskim. Osoba zainteresowana sama nawiązuje kontakt z wybranym przez siebie pełnomocnikiem. Placówki nie ponoszą odpowiedzialności za jakość świadczonych usług przez adwokatów a stawki honorariów są każdorazowo ustalane przez zainteresowane strony.

4.5. Opodatkowanie dochodów z pracy we Włoszech

Kwestie podatkowe osób pracujących oraz będących we Włoszech tzw. rezydentami podatkowymi (*residente fiscale*) leżą w kompetencji *Agenzia delle Entrate* - odpowiedników polskich oddziałów Urzędu Skarbowego. Zgodnie z zasadami, które weszły w życie 1 stycznia 2007 r., za osobę posiadającą miejsce zamieszkania dla celów podatkowych w danym kraju uważa się tego, kto przebywa na terenie tego państwa przez więcej niż 183 dni w roku kalendarzowym lub też posiada w danym miejscu tzw. centrum interesów osobistych lub gospodarczych.

Każdy podatnik posiada we Włoszech numer identyfikacji podatkowej (*codice fiscale*), którego specyfika polega na tym iż łączy w sobie elementy polskich numerów PESEL oraz NIP. W celu jego otrzymania, obywatel polski powinien, jeszcze przed podjęciem pracy, wystąpić o jego nadanie w kompetentnym oddziale *Agenzia delle Entrate*. Adresy w/w urzędów na całym terytorium Republiki Włoskiej znaleźć można na stronie internetowej (www.agenziaentrate.gov.it).

Podatek dochodowy od osób fizycznych (IRPEF)

IRPEF jest progresywnym podatkiem bezpośrednim, którego stawka uzależniona jest od wysokości dochodów. Progi podatkowe określone są w sposób następujący (stan na 2011 r.):

Przychód	Stawka podat.	Wysokość podatku IRPEF
Do 15.000 EUR	23%	23% od całości przychodu
15.001 - 28.000 EUR	27%	3.450 + 27% nadwyżki ponad 15.000
28.001 - 55.000 EUR	38%	6.960 + 38% nadwyżki ponad 28.000
55.001 - 75.000 EUR	41%	17.220 + 41% nadwyżki ponad 55.000
Ponad 75.000 EUR	43%	25.420 + 43% nadwyżki ponad 75.000

Do podstawy opodatkowania wliczane są następujące dochody:

- z tytułu zatrudnienia
- z działalności gospodarczej
- z tytułu wykonywania wolnych zawodów
- z wynajmu nieruchomości
- kapitałowe
- inne (gdzie indziej nie klasyfikowane)

Zeznanie podatkowe we Włoszech składa się za rok ubiegły w okresie od 1 maja do 31 lipca każdego następnego roku, po uprzednim otrzymaniu przez pracodawcę rocznego zaświadczenia o dochodach (tzw. CUD). Rozliczenia podatku od dochodu dokonuje się na formularzach 730 (emeryci i renciści, a także pracownicy pozostający w stosunku pracy z jednym pracodawcą i nie posiadający innych dochodów) oraz tzw. *Modello Unico* (osoby osiągające dochody z umów zlecenia i o dzieło, pracujący u więcej niż jednego pracodawcy, otrzymujący dochody również z innych źródeł, a także zatrudnieni we włoskich gospodarstwach domowych jako gospodynie, opiekunki i sprzątaczk).

W celu prawidłowego wypełnienia formularza można skorzystać odpłatnie ze specjalizujących się w tego rodzaju usługach Centrów Pomocy Fiskalnej przy związkach zawodowych (*CAF – Centro Assistenza Fiscale*) bądź też do prywatnego księgowego – *commercialisty*.

Ulgi podatkowe

We Włoszech obowiązują m.in. następujące odliczenia:

- szkolnictwo dla dzieci
- najem mieszkania
- kredyt hipoteczny

- prace remontowe
- wydatki medyczne
- wydatki weterynaryjne.

Ze specjalnych ulg korzystają też rodzice samotnie wychowujący dzieci oraz będący jedynymi żywicielami rodzin.

Zwolnienia od podatku

Zwolnione od podatku pozostają te osoby - pracownicy, których dochód roczny brutto nie przekracza średnio ok. 8 tyś. Euro (suma ta podlega corocznym wahaniom, stąd też przed dokonaniem rozliczenia należy upewnić się co do jej wysokości w *Agenzia delle Entrate*). Niemniej jednak nawet te osoby powinny złożyć zeznanie podatkowe.

Zwolnieni od podatku są we Włoszech ponadto emeryci, których dochód nie przekracza 7.500 Euro, jeżeli podatnik jest w wieku do 75 lat oraz 7.750 Euro, jeśli podatnik jest w wieku 75 lat lub starszy, przy emeryturze wypłacanej przez 12 miesięcy w roku. Również w tym przypadku należy jednak złożyć zeznanie podatkowe.

4.6. Podatek od wartości nieruchomości posiadanych za granicą (IVIE)

IVIE (*Imposta sul valore degli immobili situati all'estero*), czyli podatek od wartości nieruchomości posiadanych za granicą, to podatek przewidziany przez art. 19, ust. 13-23 rozporządzenia z mocą ustawy nr 201 z 6.12.2011, przekształconego ze zmianami w ustawę nr 214 z 22.12.2011.

IVIE jest płacony na rzecz państwa przez podatników, którzy **posiadają nieruchomości za granicą, a we Włoszech mają rezydencję podatkową, czyli większą część roku (co najmniej 183 dni w roku podatkowym) są zameldowani we Włoszech lub tutaj skupia się ich centrum interesów życiowych (osobistych bądź gospodarczych)**. Podatek stosuje się w podobny sposób jak podatek IMU, czyli podatek komunalny od nieruchomości znajdujących się we Włoszech. **IVIE** obowiązuje wszystkich właścicieli niezależnie od posiadanego obywatelstwa, którzy zamieszkują na terenie Włoch, a posiadają nieruchomości za granicą (mieszkania, domy, działki budowlane, grunty), bez względu na ich rodzaj bądź przeznaczenie.

WYSOKOŚĆ I STAWKA IVIE

IVIE jest obliczany według stawki wynoszącej 0,76% wartości nieruchomości, ustalonej na podstawie wartości katastralnej lub wartości nabycia nieruchomości lub też wartości otrzymanej poprzez pomnożenie średniego dochodu (jeżeli taki jest przewidziany przez kraj, w którym położona jest nieruchomość) przez współczynnik IMU. **Jeżeli jednak otrzymana**

wartość jest równa lub niższa niż 200 euro (czyli wartość nieruchomości nie przewyższa kwoty 26.381 euro), jest się zwolnionym z obowiązku podatkowego *IVIE*. Podatnik nie musi również wykazywać w deklaracji podatkowej (*quadro RM*) danych związanych z nieruchomością, co nie zwalnia go z obowiązku wypełnienia formularza RW2.

W przypadku nieruchomości ulokowanych w Polsce nie jest możliwe podanie ich wartości katastralnej, dlatego do celów obliczenia zobowiązania *IVIE*, włoskie urzędy skarbowe najczęściej wymagają podania kosztu nieruchomości zawartego w akcie notarialnym (przeliczonego na euro, zgodnie z kursem podawanym przez włoski urząd skarbowy).

Aby uniknąć podwójnego opodatkowania, od podatku *IVIE* można odliczyć podatek od nieruchomości, który w danym roku podatkowym został już zapłacony w Polsce.

ULGOWA STAWKA *IVIE*

Obniżona stawka *IVIE* wynosząca 0,4 % dotyczy osób prowadzących działalność zarobkową za granicą, a posiadających we Włoszech rezydencję podatkową. Obowiązuje ona w przypadku nieruchomości stanowiących główne miejsce zamieszkania. Obniżenie stawki podatku *IVIE* do 0,4%, na pierwszą nieruchomość (*prima casa*) pozostaje w mocy dopóki osoba wykonuje pracę za granicą.

SPOSÓB ZAPŁATY

Podatek od nieruchomości posiadanych za granicą należy rozliczyć z włoskim organem skarbowym w rocznym zeznaniu podatkowym wypełniając stosowne pola na formularzu *UNICO*. Płatności dokonuje się za pomocą formularza F24 przy użyciu właściwych kodów podatkowych.

4.7.Polsko-włoska umowa o unikaniu podwójnego opodatkowania

Dzięki umowie o unikaniu podwójnego opodatkowania zawartej pomiędzy Polską a Republiką Włoską w dniu 21 czerwca 1985 r., unika się dwukrotnego opodatkowania tego samego dochodu w Polsce i we Włoszech.

Umowa oparta jest na metodzie wyłączenia z progresją, która polega na tym, że w Polsce wyłącza się z podstawy opodatkowania dochód osiągnięty we Włoszech. Polacy zarabiający wyłącznie w Republice Włoskiej nie muszą składać w Polsce zeznania podatkowego i dopłacać do podatku w Polsce. Natomiast w przypadku osób posiadających dochody w obu krajach, to dochód z Włoch zostanie wzięty pod uwagę jedynie przy obliczaniu stopy podatku właściwej dla całego dochodu, która zostanie zastosowana do opodatkowania tylko polskich zarobków.

Przestrzega się jednak, iż w celu uniknięcia nieporozumień i ewentualnych konsekwencji nieprawidłowo złożonej deklaracji podatkowej niezbędne jest nawiązanie bezpośredniego kontaktu z Urzędem Skarbowym właściwym dla miejsca zamieszkania i jednoznaczne

rozstrzygnięcie wszystkich spornych kwestii.

Definitywny tekst umowy znaleźć można w Dz.U. z 1989 r. nr 62, poz. 374.

5. ŚWIADCZENIA SOCJALNE, SPRAWY RODZINNE

Dwie podstawowe instytucje zajmujące się problematyką ubezpieczeń społecznych i ubezpieczeń w przypadku inwalidztwa i wypadków przy pracy to we Włoszech **INPS** i **INAIL**.

Największa część ubezpieczonych pracowników podlega kompetencji INPS (*Istituto Nazionale della Previdenza Sociale*) - www.inps.it, odpowiednikowi polskiego ZUS-u. Niemniej jednak istnieje też szereg innych instytucji, prowadzących obowiązkowe ubezpieczenia pracowników poszczególnych branż lub zawodów.

INPS jest we Włoszech instytucją upoważnioną do stwierdzenia istnienia i ustalenia uprawnień do świadczeń oraz naliczania ich wysokości. Dwa rodzaje świadczenia będących przedmiotem działalności INPS-u to świadczenia z tytułu ubezpieczeń społecznych oraz świadczenia z tytułu opieki zdrowotnej. Do pierwszej grupy zaliczyć należy emerytury wypłacane w wyniku osiągnięcia wieku emerytalnego oraz z tytułu wysługi lat, emerytury dla członków rodziny osoby zmarłej, renty, zasiłki inwalidzkie oraz emerytury naliczane w wyniku łączenia systemów emerytalnych osoby pracującej we Włoszech i za granicą. Do grupy drugiej należy natomiast zaliczyć zasiłki socjalne, dodatki rodzinne oraz inwalidztwo. Oprócz w/w świadczeń, INPS nalicza i wypłaca zasiłki z tytułu okresu niezdolności do pracy związanej z chorobą, macierzyństwem, dla bezrobotnych.

INAIL - www.inail.it- (*Istituto Nazionale per l'Assicurazione contro gli Infortuni sul Lavoro*), to Krajowy Zakład Ubezpieczeń z tytułu Wypadków przy Pracy. Ubezpieczenie w INAIL jest również obowiązkowe. Wpłaty dokonywane przez INAIL dotyczą wypadków przy pracy, wypłaty świadczeń z tytułu choroby zawodowej, utraty zdrowia, inwalidztwa, rehabilitacji.

W celu uzyskania informacji odnośnie wszelkiego rodzaju świadczeń socjalnych (m.in. emerytur, rent, zasiłków rodzinnych i dla bezrobotnych), można skorzystać z udostępnionej wspólnie przez **INPS i INAIL bezpłatnej infolinii pod numerem 803164 (aktywna od pon. do pt. w godz 8-20 oraz w soboty od 8 do 14)**. Odpowiedzi udzielane są w 8 językach, **w tym również po polsku**.

We Włoszech niektóre świadczenia socjalne wypłacane są ponadto przez władze gminy zameldowania (*Comune di residenza*). W tym przypadku, wnioskując o przyznanie świadczeń, należy zgłosić się osobiście do Biura Służb Socjalnych w gminie zameldowania (*Ufficio dei Servizi Sociali*).

W Rzymie, Mediolanie i innych większych miastach, w każdym okręgu dzielnicowym

(*municipio*) znajdują się poradnie rodzinne (tzw. *consultorio familiare*). Są to specjalistyczne poradnie opieki psychologiczno-społecznej, dla osób, par i rodzin na różnych etapach życia, zatrudniające lekarzy ginekologów, urologów, położne, pielęgniarki, psychologów, pracowników socjalnych i prawników. W poradniach rodzinnych można uzyskać m.in. porady prawne z zakresu świadczeń socjalnych, odbyć zajęcia w ramach szkoły rodzenia, a po porodzie uzyskać wsparcie i opiekę położnej.

5.1. Zasiłek rodzinny dla pracowników najemnych

Świadczenie to (tzw. *assegno familiare per lavoratori dipendenti*) zostało wprowadzone w celu pomocy finansowej rodzinom pracowników, a także osób które przeszły na emeryturę po pracy najemnej, których najbliższe rodziny składają się z więcej niż jednej osoby, a których dochód jest niższy od przedziału corocznie ustalonego prawem. Wysokość świadczenia różni się w zależności od liczby członków oraz całkowitego dochodu najbliższej rodziny.

Przysługuje ono:

- pracownikom, w tym pracownikom pobierającym odprawy z tytułu zwolnień zbiorowych, pracownikom zatrudnionym w zawodach społecznie użytecznych, pracownikom nieobecny na skutek choroby lub macierzyństwa, a także pracownikom na urlopie okolicznościowym z tytułu ślubu;
- osobom oczekującym na stanowiska z wyboru w administracji rządowej lub związkach zawodowych;
- bezrobotnym otrzymującym zasiłek;
- oraz emerytom, którzy wcześniej byli pracownikami.

Świadczenie rodzinne przysługuje także pracownikom zatrudnionym na umowę o pracę w niepełnym wymiarze godzin.

W celu ustalenia uprawnień do świadczenia rodzinnego brana jest pod uwagę suma łącznych przychodów wszelkiego rodzaju, podlegających IRPEF (podatek dochodowy od osób fizycznych) oraz dochodów wszelkiego rodzaju, włącznie z dochodami przekraczającymi 15,000 EUR, zwolnionymi z podatku oraz podlegającymi potrąceniu u źródła. Dochody z pracy należy uwzględniać po potrąceniu składek na ubezpieczenia społeczne.

Świadczenie przysługuje jedynie, jeśli łączna kwota dochodów osiąganych z pracy najemnej, renty lub emerytury i innych świadczeń wynikających z pracy najemnej (dodatków płacowych, dodatków z tytułu bezrobocia itp.), dotyczących najbliższej rodziny jako całości wynosi co najmniej 70% całego dochodu rodziny. Osoba starająca się o zasiłek musi złożyć odpowiedni wniosek, wypełniony na jedynym z podstemplowanych formularzy dystrybuowanych przez włoski Państwowy Zakład

Ubezpieczeń Społecznych (*Istituto Nazionale di Previdenza Sociale - INPS*). Do wniosku należy załączyć zaświadczenie o stanie rodzinnym (*certificato di stato di famiglia*), jak i również inne wymagane dokumenty.

Wniosek należy przedłożyć:

- własnemu pracodawcy w przypadku pracowników zatrudnionych na podstawie stosunku pracy;
- do centrali INPS w sytuacji gdy wnioskodawca jest rencistą, bezrobotnym, pracownikiem rolnym lub osobą zatrudnioną w gospodarstwach domowych.

Pracodawca wypłaca dodatek na bezpośredni wniosek pracownika, który wykáže swoje uprawnienia do tego dodatku.

Zgoda INPS jest wymagana do wypłaty dodatku następującym osobom:

- dzieciom rodziców żyjących w separacji;
- dzieciom rodziców rozwiedzionych;
- dzieciom samotnym uznanym przez oboje rodziców;
- braciom, siostram i bratankom/siostrzeńcom, a także niepełnosprawnym krewnym, których 100% inwalidztwa nie zostało jeszcze udokumentowane;
- oraz członkom rodzin zamieszkałych za granicą.

Świadczenie jest wypłacane przez pracodawcę czynnym pracownikom wraz z comiesięczną płacą. Pracodawca występuje następnie do INPS o zwrot przekazanych kwot.

Dodatek jest wypłacany bezpośrednio przez INPS: pomocom domowym, pracownikom rolnym i bezrobotnym, natomiast emerytom przekazywany jest wraz z emeryturą.

5.2. Dodatek macierzyński INPS

Świadczenie jest przyznawane przez włoski zakład ubezpieczeń społecznych INPS na wniosek osoby zainteresowanej. Należy go złożyć w terminie sześciu miesięcy od narodzin, adopcji lub przyjęcia do rodziny zastępczej, pod rygorem utraty uprawnień. Wniosek składa się do właściwego biura INPS na formularzu SR28.

Dodatek przysługuje matkom będącym obywatelkami Włoch lub jednego z państw członkowskich UE (tj. również Polkom).

Warunkiem jego otrzymania jest m.in.:

- opłacanie składek przez co najmniej trzy miesiące pomiędzy 18-tym a 9-miesiącem

poprzedzającym urodzenie dziecka lub przyjęcie dziecka do rodziny;

- przerwanie zatrudnienia w okresie ciąży, pod warunkiem opłacania składek przez co najmniej trzy miesiące w ciągu okresu od osiemnastego do dziewiątego miesiąca przed narodzinami dziecka.

5.3. Dodatek macierzyński od gmin

Przysługuje on matkom będącym obywatelkami Włoch lub jednego z państw Unii Europejskiej.

Zasiłek należy się: matkom gospodyniom domowym i bezrobotnym matkom, matkom, które adoptowały dziecko i matkom, które opiekują się dziećmi w okresie przed adopcyjnym. Zasiłek jest przyznawany na łącznie pięć miesięcy i jest alternatywą dla zasiłku macierzyńskiego INPS (nie podlega kumulacji).

Inne wymagania, które należy spełnić, aby móc starać się o zasiłek to:

- 1) zamieszkanie w gminie, w którym złożono wniosek,
- 2) nie posiadanie ubezpieczenia społecznego, i nie otrzymywanie innych świadczeń, takich jak zasiłki macierzyńskie zgodnie z ustawą 488/99,
- 3) posiadanie dochodu ISEE nieprzekraczającego maksymalnego progu ustalanego corocznie przez Państwo. Wartość graniczna ISEE (wskaźnika sytuacji ekonomicznej – *Indicatore della Situazione Economica Equivalente*) to 16,954.95 EURO.

Kwota zasiłku macierzyńskiego z gminy wynosi 338,89 € miesięcznie przez pięć miesięcy co daje łączną kwotę 1,694.45 euro.

Wniosek o zasiłek macierzyński z Urzędu miasta: musi być złożony w ciągu sześciu miesięcy od daty porodu lub wejścia do rodziny w przypadku adopcji lub opieki zastępczej. Aby móc zawnioskować należy pobrać odpowiedni formularz ze strony internetowej swojej gminy zamieszkania lub pobrać go w Urzędzie Miasta. Następnie należy go wypełnić podając wymagane dane i dostarczyć go bezpośrednio w biurze gminy. Istnieje możliwość uzyskania pomocy w wypełnianiu wniosku w biurach CAF lub u personelu Urzędu Miasta.

Zasiłek macierzyński z Urzędu Miasta jest wypłacany jednorazowo przez INPS, po tym jak Urząd prześle otrzymane dane od występujących z wnioskiem (okres oczekiwania to około 60 dni) i będzie wypłacany tylko na konto bankowe lub na konto pocztowe lub na pocztową książeczkę oszczędnościową (nie są honorowane karty prepaid, Postepay itd.).

5.4. Zasiłek z tytułu bezrobocia

Podstawowym warunkiem nabycia prawa do świadczeń dla osób które utraciły pracę (m.in. zasiłku dla bezrobotnych - *sussidio di disoccupazione*- a w szczególności wprowadzonych nowymi uregulowaniami świadczeń: NASpI, ASpI oraz Mini-ASpI) jest we Włoszech zarejestrowanie się w miejscowym urzędzie pracy (*Centro per l'Impiego*).

Przyznane świadczenie wypłacane jest maksymalnie przez okres 2 lat, w zależności od stażu pracy oraz wieku osoby pobierającej świadczenie.

Istnieją też specjalne, branżowe, zasiłki dla bezrobotnych, np:

- w budownictwie (*trattamento speciale per l'edilizia*) – przysługuje on przez okres 90 dni, z ewentualną możliwością przedłużenia w przypadku recesji. W celu uzyskania prawa do pobierania tego świadczenia, osoba zainteresowana powinna posiadać 10-miesięczne składki w okresie ostatnich 2 lat
- czy też w rolnictwie (*sussidio di disoccupazione agricola*) – przysługuje osobom które przepracowały w sektorze co najmniej 102 dni w skali roku i spełniły inne, określone ustawą, przesłanki.

Prawo do specjalnego świadczenia mają ponadto osoby, które utraciły pracę na skutek zbiorowych zwolnień pracowniczych w przedsiębiorstwach i firmach znajdujących się w trudnej sytuacji finansowej, a także likwidacji konkretnego miejsca pracy lub zakończenia pracy czy projektu.

Przysługują im wówczas: tzw. *mobilità* oraz *cassa integrazione*. Więcej informacji na temat w/w świadczeń znaleźć można na stronie internetowej www.inps.it.

UWAGA! We Włoszech nie ma jednolitej stawki ani okresu przyznania zasiłku dla bezrobotnych. Kwestie te regulują zarówno ogólne przepisy prawa pracy, jak i układy zbiorowe, które rząd podpisał ze Związkami Zawodowymi.

Transfer zasiłku dla bezrobotnych z Polski do Włoch

Osoba posiadająca prawo do zasiłku dla bezrobotnych we Włoszech, ma równocześnie prawo poszukiwać pracy w innym kraju członkowskim Unii Europejskiej, a co za tym idzie prawo do transferu tego zasiłku za granicę na okres od 3 do 6 miesięcy.

Po powrocie do kraju przed upływem maksymalnego czasu na jaki transfer był przyznany, osobie takiej przysługiwać będzie prawo do kontynuacji zasiłku, o ile nie wykorzystała już całego okresu zasiłkowego łącznie z okresem pobierania zasiłku poza granicami kraju.

Zasiłek dla bezrobotnych wypłacany jest wnioskodawcy przez instytucję, która przyznała prawo do zasiłku. W celu jego otrzymania należy podać numer polskiego konta, na który świadczenie będzie następnie przesyłane.

5.5. Sprawy dotyczące małoletnich

OPIEKA NAD MAŁOLETNIAMI

Przygotowując się do wyjazdu wraz z rodziną za granicę w poszukiwaniu czy w związku z podjęciem pracy należy obok wiedzy o warunkach panujących na danym rynku pracy, sytuacji socjalnej i bytowej pozyskać również wiedzę o obowiązujących w danym kraju regulacjach dotyczących opieki nad małoletnimi. Zapoznanie się z takimi informacjami pozwoli na

uniknięcie bądź ograniczenie negatywnych konsekwencji czy traumatycznych przeżyć wynikających z niewiedzy o systemie prawnym regulującym opiekę nad małoletnimi. Nierzadko miejscowe realia w zakresie prawa odnoszącego się do przemocy w rodzinie są znacznie surowsze od realiów polskich a poziom wrażliwości społeczeństw państw pobytu wobec standardów wychowania dzieci odbiega od wyniesionego z Polski.

Podkreślenia przy tym wymaga, że sam fakt posiadania statusu cudzoziemca nie zwalnia w najmniejszym stopniu od odpowiedzialności przed miejscowym prawem na równi z obywatelami tego kraju i nie daje podstaw domagania się uprzywilejowanego traktowania.

Włoskie służby społeczne (*Servizi Sociali*)

Problematyka opieki nad małoletnimi obywatelami jest zagadnieniem kompleksowo uregulowanym w prawie włoskim. Na jego regulację składa się szereg aktów prawnych, które w różnym zakresie sankcjonują określone typy działań i uprawnień włoskiej opieki społecznej (*Servizi Sociali*) oraz włoskich władz sądowych. O systemie opieki nad małoletnim można mówić **w ujęciu administracyjnym** (rola opiekuńcza służb socjalnych) oraz **w ujęciu sądowym** (rola trzech instytucji sądowych: *Sądu dla Nieletnich/Tribunale per i Minorenni*; *Sądu Powszechnego/Tribunale Ordinario*; *Sędziego Sądu Opiekuńczego/Giudice Tutelare*). Administracyjny system włoskiej opieki społecznej zgodnie z ustawą ramową nr 328 z dn. 18.10.2000 roku podzielony jest geograficznie, a poszczególne funkcję pełnią regiony, prowincje i gminy, z czego te ostatnie pełnią w przedmiotowym zakresie rolę najważniejszą.

W oparciu o Dekret Prezydenta Republiki nr 616/77 oraz o Rozporządzenie wykonawcze z mocą ustawy nr 112/98 i Ustawę Konstytucyjną nr 3/2001, kwestia opieki społecznej pozostaje w kompetencji urzędów miejskich i gmin. Urzędy te ze względu na pełnioną rolę mają z reguły ułatwiony kontakt z władzami sądowniczymi.

Stosunki między gminami a władzami sądowniczymi reguluje art. 23 ustęp 1 litera c Dekretu Prezydenta Republiki nr 616/77 oraz art. 14 ustęp 2 Ustawy 1085/62 (w zakresie spraw cywilnych i administracyjnych) oraz Dekret Prezydenta Republiki 448/88 (w zakresie karnym).

W sprawach cywilnych szczególnie ważna jest współpraca opieki społecznej z władzami sądowniczymi dotycząca opieki nad nieletnimi (Ustawa 149/2001 księga I Kodeksu Cywilnego); w sprawach karnych szczególnie ważne jest natomiast ogólne kryterium, o którym w art. 6 Dekretu Prezydenta Republiki 448/88 (Kodeks Postępowania Karnego dot. nieletnich), który stanowi, że:

“Na każdym etapie i instancji postępowania władze sądownicze korzystają ... ze świadczeń opieki ustanowionej przez instytucje lokalne”.

Kwestia opieki społecznej leży więc w kompetencji urzędów miasta i gmin, zgodnie z Dekretem Prezydenta Republiki 616/77, Ustawą 641/78, Dekretem Prezydenta Republiki 448/88, Rozporządzeniem wykonawczym z mocą ustawy 112/98, Rozporządzeniem wykonawczym z mocą ustawy 267/2000, Ustawą 328/2000 i Ustawą Konstytucyjną 3/2001.

Pamiętać należy również, że **podstawą prawną wszelkich działań podejmowanych przez miejscowe służby socjalne są przepisy rozporządzenia Rady (WE) nr 2201/2003 z dnia 27 listopada 2003 r. dotyczące jurysdykcji oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich oraz w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej, zgodnie z którymi właściwymi do podejmowania decyzji w sprawach małoletnich są organy sądowe państwa, w którym dzieci aktualnie przebywają.**

Władza rodzicielska

Zgodnie z art. 320 k.c., osoby posiadające władzę rodzicielską reprezentują nieletnich we wszystkich kwestiach cywilnych i zarządzają ich majątkiem. W myśl art. 316 k.c. *"dziecko podlega władzy rodzicielskiej rodziców aż do uzyskania pełnoletności"*. Władza rodzicielska wykonywana jest przez oboje rodziców.

Warto przypomnieć, że rodzic może utracić władzę rodzicielską w przypadku, kiedy zostanie to orzeczone w interesie osoby nieletniej przez Sąd dla Nieletnich (art. 330 k.c.). W przypadku kiedy takowa decyzja dotyczy obojga rodziców, Sędzia Sądu Opiekuńczego może wyznaczyć opiekuna pełniącego funkcję prawnego przedstawiciela osoby nieletniej. Jeśli taką funkcję powierzono instytucji miejskiej, funkcję opiekuna pełnić będzie burmistrz lub jego pełnomocnik.

Z reguły władza rodzicielska jest pełna do chwili kiedy nieletni osiągnie pełnoletność. W uzasadnionych przypadkach władza ta może być jednak odebrana lub częściowo ograniczona. Przypadki takie mogą wynikać z:

- a. postanowienia Sądu Powszechnego lub Sądu dla Nieletnich;
- b. konieczności ochrony nieletnich, również za zgodą rodziców, zgodnie z przepisami dot. władzy sądowniczej (art. 330 i 333 k.c.) lub władzy publicznej (art. 403 k.c.).

Sytuacja nieletniego powierzonego w wyniku separacji rodziców tylko jednemu z nich

A. W przypadku powierzenia opieki nad nieletnim obojgu rodzicom lub też na zasadzie wyłączności jednemu z nich, jednakże bez odebrania władzy rodzicielskiej, opieka sprawowana jest przez oboje rodziców, pomimo że o zwyczajnych kwestiach decyduje rodzic, któremu dziecko zostało powierzone. Ważniejsze decyzje podejmowane są natomiast za obopólną zgodą obojga rodziców. **Jeśli nie są w stanie dojść do porozumienia, mogą zwrócić się do sędziego orzekającego o warunkach separacji.**

B. W przypadku separacji sądowej i jednocześnie pozbawienia jednej ze stron praw rodzicielskich, drugi rodzic ma wyłączność praw rodzicielskich.

C. Celem lepszego sklasyfikowania decyzji zwyczajnych i nadzwyczajnych, dot. nieletniego, należy odnieść się do art. 5 ustęp 1 i 3 Ustawy 183/84, zgodnie z tym jak została zmodyfikowana przez ustawę 149/2001.

D. Ewentualna kwestia nieprzestrzegania zaleceń sędziego orzekającego

o warunkach separacji (również w zakresie alimentów dla nieletniego) rozpatrywana jest przez sędziego decydującego o przyznaniu opieki nad nieletnim.

E. Decyzje władz sądowych podejmowane z myślą o ochronie nieletnich mogą prowadzić do ograniczenia władzy rodzicielskiej. Zwyczajny nadzór ze strony opieki społecznej lub przejęcie władzy przez opiekę nie stanowi konieczności o ograniczeniu władzy rodzicielskiej, jeśli nie zostało to wyraźnie postanowione przez Sąd dla Nieletnich. Odmiennie wygląda sytuacja kiedy nieletni został oddalony od rodziny i powierzony opiece społecznej celem znalezienia mu innego, stosownego miejsca pobytu.

F. Ustawa 184/83 zmodyfikowana przez ustawę 149/2001 (prawo nieletniego do rodziny) przewiduje, że tylko w wyjątkowych przypadkach nieletni może być tymczasowo oddalony od rodziny. Decyzja taka oznacza umieszczenie osoby nieletniej w rodzinie zastępczej i może być podjęta za zgodą rodziny lub ewentualnego opiekuna (tzw. konsensualne umieszczenie nieletniego), albo też w oparciu o decyzję Sądu dla Nieletnich, który może podjąć taką decyzję wbrew woli rodziny.

G. **Zgodnie z art. 2 nieletni może być oddany pod opiekę rodziny zastępczej lub ośrodka rehabilitacyjnego mającego wymiar rodzinny.** W przypadku zatwierdzenia decyzji o powierzeniu opieki nad nieletnim bez odebrania praw rodzicielskich, decyzje o charakterze zwyczajnym (art. 5, szkoła i leczenie) dot. nieletniego podejmowane są przez rodzinę zastępczą lub przez prawnego pełnomocnika ośrodka, w którym został on umieszczony (art.3). Instytucja miejska sprawować będzie nadzór nad realizacją programu wychowawczego oraz nad kontaktami z rodziną, celem ułatwienia powrotu nieletniego do domu (art. 4).

H. **Sprawy dotyczące opieki rodzicielskiej, jej powierzenia któremukolwiek z rodziców, powierzenia opieki nad małoletnim danej gminie przechodzą automatycznie pod jurysdykcję Sądu Powszechnego (Tribunale Ordinario) w momencie rozpoczęcia przez rodziców dziecka sprawy o separację w tymże Sądzie.** Prowadzący dotychczas sprawę Sąd dla Nieletnich uznaje się za niewłaściwy i przekazuje daną sprawę małoletniego do Sądu Powszechnego, który w ramach swojej kompetencji w sprawach małżeńskich rozstrzygnie również kwestie powierzenia opieki nad małoletnim.

I. W czasie postępowania toczącego się w sprawie małżeńskiej (np. o separację) w Sądzie Powszechnym sędzia może wydawać postanowienia w ramach toczącej się sprawy (*ordinanza*) dotyczące również zakresu sprawowania opieki rodzicielskiej przez jednego z małżonków, z którym w danym momencie dziecko przebywa. Mogą być zmieniane na każdym etapie postępowania na wniosek służb społecznych lub zainteresowanych stron.

Właściwość terytorialna

Kwestie rozpatruje **Sąd dla Nieletnich właściwy dla miejsca zamieszkania nieletniego**, nawet jeśli nie pokrywa się ono z miejscem zamieszkania rodziców.

Wszczęcie postępowania

Następuje na wniosek jednego z rodziców, krewnych lub Prokuratora przy Sądzie dla Nieletnich. Sąd dla Nieletnich może z urzędu wszcząć postępowanie tylko w wyjątkowo pilnych przypadkach (art. 336 k.c.), ale z reguły bezpośrednie działanie leży w kompetencjach Prokuratora. **Lokalna opieka społeczna nie ma bezpośrednich uprawnień do działania. Może jedynie zasygnalizować przypadek wspomnianemu Prokuratorowi działającemu przy Sądzie dla Nieletnich,** który po wstępnych ustaleniach (np. zasięgając opinii opieki społecznej) podejmuje decyzję co do dalszych działań w interesie osoby nieletniej.

Osoba nieletnia nie może bezpośrednio wnioskować o interwencje Sądu dla Nieletnich. Może jedynie zwrócić się bezpośrednio do Prokuratora, który zadecyduje czy istnieją podstawy ku temu aby wszcząć postępowanie.

Wydanie decyzji

Decyzje podejmuje kolegium sędziów na posiedzeniu niejawnym w formie postanowienia. Decyzja może zostać odwołana lub zmieniona w każdym momencie. Postanowienie **uprawomocnia się po upływie 10 dni od jego ogłoszenia.** W przypadkach gdy sytuacja wymaga pilnego uregulowania może wejść również w życie z dniem ogłoszenia.

Przeciwko orzeczeniu można wnieść odwołanie w ciągu 10 dni od ogłoszenia postanowienia. Prawo do tego mają zainteresowane strony lub Prokurator. **Tylko w nielicznych wypadkach Sąd dla Nieletnich podejmuje decyzje w formie wyroku.** Dotyczy to m.in. **ustanowienia adopcji czy uznania ojcostwa lub macierzyństwa.**

W szczególności nie można zastosować środka odwoławczego w postaci apelacji w stosunku do dekretów tymczasowych i pilnych, czyli tych nie mających charakteru ostatecznego (zgodnie z art. 336 włoskiego k.c.). Te podlegają jedynie odwołaniu lub zmianie. Apelacji podlegają jedynie dekrety prawomocne, o charakterze ostatecznym. Kasacja jest dopuszczalna w trybie w jakim przewiduje to art. 111 włoskiej konstytucji.

Instytucja umieszczenie w strukturze chronionej - art. 403 włoskiego kodeksu cywilnego

W sytuacji w której małoletni znajduje się w stanie poważnego zagrożenia dla jego fizycznej i psychicznej integralności, za pośrednictwem właściwych służb społecznych, władze publiczne mogą umieścić dziecko w strukturze chronionej gwarantującej bezpieczeństwo, aż do momentu zapewnienia jemu stałej ochrony.

SPRAWY MAŁOLETNIICH – UPROWADZANIE DZIECI

Problematykę uprowadzania dzieci za granicą reguluje Konwencja dotycząca cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę, sporządzona w Hadze dnia 25 października 1980 r.

Konwencja Haska jest głównym instrumentem prawnym, całościowo regulującym kwestię

porwań rodzicielskich w przypadku uprowadzenia lub zatrzymania dziecka w innym państwie. Jej mechanizmy mają chronić przed szkodliwymi dla dziecka skutkami takich działań, a jej głównym celem jest nie rozstrzygnięcie, przy kim dziecko ma mieć miejsce pobytu, ale przywrócenie stanu poprzedniego (faktycznego i prawnego), który został naruszony bezprawnym uprowadzeniem lub zatrzymaniem dziecka.

Zakres zastosowania

Konwencja ma zastosowanie jedynie do uprowadzeń i zatrzymań międzynarodowych. Jeżeli dziecko zostało uprowadzone bądź zatrzymane w obrębie tego samego kraju, przedmiotowa Konwencja nie ma zastosowania. Ponadto Konwencja znajduje zastosowanie tylko w sytuacji, gdy bezpośrednio przed zatrzymaniem lub uprowadzeniem dziecko miało miejsce stałego pobytu w jednym z umawiających się państw. Oznacza to, że aby móc stosować Konwencję, niezbędne jest, aby oba państwa – zarówno to, w którym dziecko miało miejsce pobytu przed zatrzymaniem i uprowadzeniem jak i to, do którego zostało uprowadzone, bądź w którym zostało zatrzymane – były sygnatariuszami Konwencji. Przepisy Konwencji stosuje się również, gdy dziecko zostało na krótki okres bezprawnie uprowadzone do państwa trzeciego (niebędącego sygnatariuszem Konwencji) lub w nim zatrzymane, a następnie przewieziono do innego państwa będącego stroną Konwencji. Organami właściwymi, decydującymi o wniosku o wydanie dziecka, są organy tego państwa, w którym dziecko aktualnie przebywa.

Istotną przesłanką, która musi być spełniona, aby móc skutecznie sprowadzić dziecko to wykazanie iż uprowadzenie bądź zatrzymanie było bezprawne (jest to warunek obligatoryjny).

W myśl art. 3 konwencji uprowadzenie lub zatrzymanie dziecka będzie uznane za bezprawne, jeżeli:

- nastąpiło naruszenie prawa do opieki przyznanego określonej osobie, instytucji lub innej organizacji, wykonywanego wspólnie lub indywidualnie, na mocy ustawodawstwa państwa, w którym dziecko miało miejsce stałego pobytu bezpośrednio przed uprowadzeniem lub zatrzymaniem, oraz
- w chwili uprowadzenia lub zatrzymania prawa te były skutecznie wykonywane wspólnie lub indywidualnie albo byłyby tak wykonywane, gdyby nie nastąpiło uprowadzenie lub zatrzymanie. Prawem właściwym dla dokonania oceny bezprawności uprowadzenia lub zatrzymania jest prawo tego państwa, w którym dziecko miało miejsce stałego pobytu bezpośrednio przed uprowadzeniem lub zatrzymaniem..

Wniosek o wydanie dziecka można złożyć, gdy:

- dziecko nie ukończyło 16 lat,
- dziecko zostało uprowadzone lub zatrzymane w państwie stronie Konwencji,
- dziecko miało miejsce stałego pobytu w państwie stronie Konwencji – w czasie, gdy

doszło do jego uprowadzenia,

- wskutek uprowadzenia lub zatrzymania doszło do naruszenia prawa do opieki, a wnioskodawca skutecznie wykonywał to prawo w chwili uprowadzenia lub zatrzymania.

Termin do złożenia wniosku - dziecko bezprawnie uprowadzone lub zatrzymane powinno zostać wydane niezwłocznie, jeżeli od dnia uprowadzenia lub zatrzymania do chwili wpłynięcia wniosku do władzy sądowej lub administracyjnej państwa, w którym znajduje się dziecko, upłynął okres krótszy niż rok.

We wniosku o zwrot dziecka należy podać:

- dane osobowe wnioskodawcy, dziecka oraz osoby, co do której istnieje domniemanie, że uprowadziła lub zatrzymała dziecko,
- datę urodzenia dziecka, jeżeli jest to możliwe do ustalenia,
- podstawy, na które powołuje się wnioskodawca, żądając powrotu dziecka,
- wszelkie dostępne informacje dotyczące miejsca przebywania dziecka oraz
- tożsamości osoby, co do której istnieje domniemanie, że dziecko z nią przebywa.

Konwencja przewiduje wymóg sporządzenia tłumaczenia wniosku na język państwa wezwanego.

Do kogo należy złożyć wniosek

Wniosek można złożyć za pośrednictwem organu centralnego państwa stałego pobytu dziecka lub bezpośrednio do organu centralnego państwa wezwanego. W Polsce organem właściwym jest Ministerstwo Sprawiedliwości (więcej informacji i kontakt do osób odpowiedzialnych znajduje się poniżej).

Konwencja dopuszcza dwa tryby przesyłania wniosków. Osoba zainteresowana może zwrócić się do polskiego organu centralnego, tj. do Ministerstwa Sprawiedliwości lub bezpośrednio do odpowiedniego organu centralnego tego państwa, w którym dziecko przebywa (art. 8 ust.1, art. 21 ust. 1 Konwencji).

Zarówno wniosek, jak i pełnomocnictwo powinny być podpisane przez wnioskodawcę. Całość dokumentów, wraz z wnioskiem, sporządza się w języku polskim, a następnie należy przetłumaczyć je na język urzędowy państwa, w którym przebywa dziecko (art. 24 Konwencji). Koszty tłumaczenia wniosku i załączonych dokumentów obciążają wnioskodawcę.

W razie wątpliwości co do sposobu sporządzenia wniosku, dołączania koniecznych dokumentów, można zwrócić się o informację do właściwego miejscowo sądu okręgowego lub bezpośrednio do Ministerstwa Sprawiedliwości - Wydziału Prawa Międzynarodowego tel. 0-22 23 90 420, 0-22 23 90 421, 0-22 23 90 456, 0-22 23 90 549 lub e-mailem

Kuziak@ms.gov.pl, Gajewska@ms.gov.pl, Narbutt@ms.gov.pl.

Konwencja Haska a Rozporządzenie Rady (WE) Nr 22012003 z 27 listopada 2003 r. o jurysdykcji oraz uznawaniu i wykonywaniu orzeczeń w sprawach małżeńskich oraz w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej, uchylające rozporządzenie (WE) Nr 1347200.

Rozporządzenie Rady WE Nr 22012003 ma charakter **nadrzędny** względem Konwencji Haskiej i uzupełnia jej przepisy, jednak ma zastosowanie tylko wtedy, gdy zarówno państwo pobytu dziecka bezpośrednio przed jego uprowadzeniem lub zatrzymaniem, jak i państwo, do którego dziecko zostało uprowadzone, jest państwem członkowskim UE.

W przypadku bezprawnego uprowadzenia dziecka lub zatrzymania sądami właściwymi do rozstrzygnięcia o wniosku w sprawie wydania dziecka są sądy państwa, w którym dziecko posiadało pobyt zwykły bezpośrednio przed przemieszczeniem. Sądy państwa członkowskiego, do którego skierowany jest wniosek, są właściwe tylko w wyjątkowych przypadkach. Postępowanie na podstawie rozporządzenia różni się od postępowania na podstawie Konwencji Haskiej.

Włoski organ centralny – Ministerstwo Sprawiedliwości

We Włoszech organem centralnym jest Ministerstwo Sprawiedliwości (*il Dipartimento per la Giustizia Minorile*)

Dane kontaktowe *Ministero della Giustizia*

Dipartimento per la Giustizia Minorile (dott.ssa Caterina Chinnici)

Ufficio II del Capo Dipartimento

Via Damiano Chiesa, 24 – 00136 Roma (zona Balduina)

tel. +39 06.68188325-326-328-419

fax +39 06.68807087 – 06.68188600

*e-mail: autoritàcentrali.dgm@giustizia.it
giustizia.minorile@giustizia.it*

Sędzia odpowiedzialny - Valeria Procaccini

6. SPRAWY STANU CYWILNEGO

6.1. Małżeństwo we Włoszech

Obywatele polscy zamieszkali za granicą mogą zawrzeć związek małżeński przed włoskim Urzędnikiem Stanu Cywilnego lub Konsulem Polskim. Konsul może udzielić ślubu wyłącznie

obywatelom polskim.

ŚLUB PRZED KONSULEM

Osoby zamierzające zawrzeć związek małżeński w polskich placówkach konsularnych RP w Rzymie lub Mediolanie, powinny zgłosić ten fakt przynajmniej 2 miesiące wcześniej i przedstawić następujące dokumenty:

- polski dokument stwierdzający tożsamość (paszport lub dowód osobisty),
- polski odpis skrócony aktu urodzenia,
- odpis aktu małżeństwa z adnotacją o jego ustaniu, unieważnieniu albo stwierdzeniu jego nieistnienia, albo odpis aktu małżeństwa z dokumentem potwierdzającym jego ustanie, unieważnienie albo z dokumentem potwierdzającym stwierdzenie nieistnienia małżeństwa ,
- pisemne zapewnienie, przewidziane w art. 76 ust. 1 ustawy Prawo o aktach stanu cywilnego (Dz. U. z 2014 r., poz. 1741 z późn. zm.), że nie wiedzą o istnieniu okoliczności wyłączających zawarcie małżeństwa, złożone przed Konsulem RP w Mediolanie co najmniej miesiąc (31 dni) przed planowanym terminem ślubu (formularz),
- dokumenty tożsamości dwóch świadków.

Dowodem ustania małżeństwa jest:

- odpis skrócony aktu zgonu lub odpis prawomocnego orzeczenia sądu o stwierdzeniu zgonu lub uznaniu za zmarłego poprzedniego małżonka,
- odpis skrócony aktu małżeństwa z adnotacją o jego rozwiązaniu przez rozwód, albo odpis prawomocnego orzeczenia sądu o rozwodzie.

Dowodem unieważnienia małżeństwa jest:

- odpis skrócony aktu małżeństwa z adnotacją o unieważnieniu małżeństwa albo odpis prawomocnego orzeczenia sądu o unieważnieniu małżeństwa.

Dowodem nieistnienia małżeństwa jest:

- odpis prawomocnego orzeczenia sądu ustalającego nieistnienie małżeństwa.

Oświadczenie złożone przed Konsulem o wstąpieniu w związek małżeński przesyłane jest do Urzędu Stanu Cywilnego właściwego dla Dzielnicy Śródmieście miasta Warszawy. Na tej podstawie Urząd Stanu Cywilnego sporządza akt małżeństwa.

Opłata konsularna za przygotowanie dokumentacji w sprawie zawarcia związku małżeńskiego przed Konsulem oraz zorganizowanie uroczystości wynosi 500 euro.

ŚLUB PRZED WŁOSKIM URZĘDNIKIEM STANU CYWILNEGO

Osoby zamierzające zawrzeć związek małżeński we włoskim Urzędzie Stanu Cywilnego (USC) powinny zwracać się o informacje dotyczące dokumentów koniecznych do zawarcia związku małżeńskiego do włoskich Urzędów Stanu Cywilnego (*Ufficio di Stato Civile*) przy Urzędach Miast/Gmin (*Comune*).

Jedyną formalnością związaną z zawarciem przez obywatela polskiego ślubu za granicą załatwianą za pośrednictwem urzędu konsularnego jest uzyskanie zaświadczenia stwierdzającego, że zgodnie z prawem polskim można zawrzeć małżeństwo (*nulla osta al matrimonio*). Do zawarcia związku małżeńskiego we włoskim USC, jak i do uzyskania ww. zaświadczenia niezbędne jest posiadanie ważnego polskiego dokumentu tożsamości (dowód osobisty lub dokument paszportowy).

Poza granicami kraju zaświadczenie wydawane jest przez Konsula. Dokument ten można też uzyskać osobiście w dowolnym USC w Polsce.

W celu uzyskania od Konsula zaświadczenia stwierdzającego, że zgodnie z prawem polskim można zawrzeć małżeństwo, należy przedstawić ważny polski dokument tożsamości oraz złożyć **następujące dokumenty:**

- polski odpis aktu urodzenia;
- w przypadku osób które zawierały wcześniej związek małżeński dowód ustania małżeństwa, czyli odpis skrócony aktu małżeństwa z adnotacją o jego rozwiązaniu lub unieważnieniu, albo odpis prawomocnego orzeczenia sądu polskiego o unieważnieniu małżeństwa lub ustalającego nieistnienie małżeństwa albo odpis skrócony aktu zgonu poprzedniego małżonka;
- pisemne zapewnienie o braku znajomości okoliczności wyłączonej zawarcie małżeństwa, zgodnie z art. 76, ust. 1 ustawy Prawo o aktach stanu cywilnego (Dz. U. z 2014 r., poz. 1741 z późn. zm.)
- podanie o wydanie zaświadczenia o zdolności prawnej do zawarcia związku małżeńskiego za granicą
- dokument potwierdzający stan cywilny przyszłego małżonka.

Opłata konsularna za wydanie zaświadczenia wynosi 50 euro, za sporządzenie i poświadczenie tłumaczenia na język włoski 30 euro i o ile osoba zainteresowana wnosi o odesłanie dokumentu na wskazany adres – dodatkowo 10 euro. Jeżeli wydanie zaświadczenia oraz wykonanie tłumaczenia mają być wykonane w trybie ekspresowym (tego samego dnia), opłata dodatkowa wynosi 60 euro.

Osoby, które uzyskały zaświadczenie stwierdzające, że zgodnie z prawem polskim mogą zawrzeć małżeństwo bez pośrednictwa Konsula RP, mogą zgłosić się w celu sporządzenia lub sprawdzenia i poświadczenia przez konsula tłumaczenia. Opłata konsularna za sporządzenie lub sprawdzenie i poświadczenia przez konsula tłumaczenia wynosi 30 euro lub 60 euro, jeśli

czynność ma być wykonana w trybie ekspresowym (tego samego dnia).

6.3. Transkrypcja włoskich aktów stanu cywilnego w Polsce

Za pośrednictwem urzędów konsularnych w Rzymie i Mediolanie, osoby mogą złożyć wniosek o transkrypcję do polskiego rejestru stanu cywilnego włoskich aktów stanu cywilnego: urodzenia, małżeństwa i zgonu. W tym celu powinny stawić się we właściwej ze względu na miejsce pobytu we Włoszech placówce dyplomatycznej i przedłożyć stosowną dokumentację:

- wniosek o rejestrację aktu kierowany do właściwego USC w Polsce;
- włoski akt stanu cywilnego (odpis zupełny lub skrócony) wraz z tłumaczeniem, lub wydany na druku wielojęzycznym zgodnie z Konwencją Wiedeńską z dnia 8 września 1976 roku;
- w przypadku włoskich aktów urodzenia i małżeństwa, w sytuacji, kiedy jeden z rodziców lub z małżonków nie jest obywatelem polskim, w celu ich uzupełnienia powinno się dołączyć do wniosku odpis aktu urodzenia ów rodzica lub małżonka (najlepiej na formularzu wielojęzycznym).

Osoby składające wniosek o rejestrację aktu stanu cywilnego i uzupełnienie danych w nim zawartych winny legitymować się ważnymi dokumentami tożsamości, to jest paszportem lub dowodem osobistym. Obywatel polski winien legitymować się ważnym polskim dokumentem tożsamości.

Opłata konsularna za transkrypcję w/w włoskich aktów stanu cywilnego za pośrednictwem urzędu konsularnego wynosi 50 euro. Okres oczekiwania na dokonanie transkrypcji wynosi około trzech miesięcy. Po dokonaniu transkrypcji Urząd Stanu Cywilnego przesyła odpis zupełny danego aktu. Dokument można odebrać w konsulacie osobiście lub może on zostać odesłany na wskazany przez wnioskodawcę adres za dodatkową opłatą 10 euro.

Transkrypcji aktu małżeństwa, urodzenia, czy zgonu można też dokonać osobiście (tj. bez pośrednictwa urzędu konsularnego) w dowolnym Urzędzie Stanu Cywilnego w Polsce. Prezentowane w polskim USC zagraniczne akty stanu cywilnego podlegają tłumaczeniu na język polski. Wyjątek stanowią odpisy wydane zgodnie z Konwencją Wiedeńską z dnia 8 września 1976 r. (*estratto dell'atto di matrimonio - plurilingue, rilasciato secondo la Convenzione di Vienna del 8 settembre 1976*), których nie trzeba tłumaczyć na język polski.

Uwaga! Transkrypcja aktu małżeństwa jest obligatoryjna, jeżeli obywatel polski, którego dotyczy zagraniczny dokument stanu cywilnego, posiada akt stanu cywilnego potwierdzający zdarzenie wcześniejsze – sporządzony w Polsce (e.g. akt urodzenia) i np. ubiega się o polski dokument tożsamości lub wydanie zaświadczenia stwierdzającego, że zgodnie z prawem polskim można zawrzeć małżeństwo (*nulla osta al matrimonio*).

6.3. Zmiana imienia lub nazwiska

Osoby zamieszkałe za granicą mogą wystąpić za pośrednictwem Konsula RP do dowolnego urzędu stanu cywilnego w Polsce z wnioskiem o zmianę imienia lub nazwiska. Wniosek składa się osobiście po przedstawieniu do wglądu dokumentu stwierdzającego tożsamość (dowód osobisty lub dokument paszportowy).

Jeżeli zmiana nazwiska jednego z rodziców ma się rozciągać na jego małoletnie dzieci, to do wniosku należy dołączyć:

- zgodę drugiego z rodziców, chyba, że nie ma on pełnej zdolności do czynności prawnych lub jest pozbawiony władzy rodzicielskiej albo nie żyje;
- zgodę dziecka, jeżeli w chwili zmiany nazwiska będzie miało ukończone 13 lat.

Zmiana nazwiska obojga rodziców rozciąga się na małoletnie dzieci i na dzieci, które zrodzą się z tego małżeństwa.

Opłata za wykonanie niniejszej czynności konsularnej wynosi 30 euro i nie obejmuje wydobycia z Polski odpisu zupełnego aktu urodzenia z adnotacją o zmianie imienia lub nazwiska, po pozytywnej decyzji kierownika urzędu stanu cywilnego w Polsce. Za takowe wydobycie pobierana jest dodatkowa opłata konsularna w wysokości 30 euro.

Czas oczekiwania na rozpoznanie wniosku i uzyskanie decyzji kierownika urzędu stanu cywilnego w Polsce wynosi około trzech miesięcy.

7. SPRAWY SPADKOWE

7.1. Dziedziczenie przez obywateli RP w Unii Europejskiej

Od 17 sierpnia 2015 r. w Polsce obowiązuje rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 650/2012 w sprawie jurysdykcji, prawa właściwego, uznawania i wykonywania orzeczeń, przyjmowania i wykonywania dokumentów urzędowych dotyczących dziedziczenia oraz w sprawie ustanowienia europejskiego poświadczenia spadkowego.

Nowe regulacje stosuje się do dziedziczenia po osobach zmarłych w dniu lub po dniu 17 sierpnia 2015 roku.

Nowe przepisy przewidują wyłączną jurysdykcję danego państwa dla postępowania spadkowego – **istotne jest prawo kraju, w którym było miejsce zwykłego pobytu w chwili śmierci zmarłego. Nie decyduje, o tym tak jak wcześniej, obywatelstwo spadkodawcy czy państwo, w którym znajduje się nieruchomości spadkowa.** Zgodnie z rozporządzeniem każda osoba może zastrzec wybór prawa państwa, którego obywatelstwo posiada, jako prawa właściwego do rozpatrzenia wszystkich spraw związanych ze spadkiem.

PRZYKŁAD: *W przypadku śmierci obywatela RP mającego zwykłe miejsce pobytu we Włoszech, którego spadkobiercy zamieszkują w RP i tam znajduje się również jego majątek nieruchomy*

właściwe do przeprowadzenia sprawy spadkowej będzie prawo włoskie. Prawo to może istotnie różnić się od polskiego, np. jak chodzi o kolejność powołania do spadku, uregulowanie udziałów spadkowych, etc.

Aby ustalić miejsce zamieszkania zmarłego, niezbędne dla określenia właściwego państwa w sprawie spadkowej, sąd dokonywać będzie „(...) ogólnej oceny okoliczności życia zmarłego w latach poprzedzających jego śmierć i w chwili jego śmierci, uwzględniając wszystkie istotne elementy faktyczne, w szczególności czas trwania i regularność obecności zmarłego w danym państwie oraz warunki i powody tej obecności. Tak ustalone miejsce zwykłego pobytu powinno wykazywać ścisły i stabilny związek z danym państwem, uwzględniając konkretne cele niniejszego rozporządzenia.”

Wynika z tego, że miejscem zwykłego pobytu według rozporządzenia nie jest np. czasowy pobyt w innym państwie w celu turystycznym, czy krótkookresowy w celu służbowym czy naukowym.

Rozporządzenie spadkowe przewiduje również klauzulę tzw. ściślejszego związku, wedle której, gdy z okoliczności sprawy jasno wynika, że w chwili śmierci zmarły był w sposób oczywisty bliżej związany z państwem innym niż państwo stałego pobytu z chwili śmierci, prawem właściwym dla dziedziczenia jest prawo tego innego państwa.

Na gruncie nowych przepisów możliwe jest jednak samodzielne wybranie prawa właściwego poprzez zawarcie stosownego i wyraźnego oświadczenia w testamencie przez spadkodawcę, a przez to uniknięcie negatywnych skutków dla spadkobierców. Dlatego warto rozważyć wpisanie swojej ostatniej woli do Notarialnego Rejestru Testamentów, który prowadzi polski notariat. Rejestr jest połączony z podobnymi bazami w innych państwach i ułatwia w razie potrzeby poszukiwania testamentu. W przypadku wyboru prawa polskiego forma testamentu musi być zgodna z prawem polskim, można zatem sporządzić testament własnoręczny.

Rozporządzenie wprowadziło również **tzw. europejskie poświadczenie spadkowe, jednolity w skali całej Unii dokument ułatwiający wykazywanie praw do spadku.** Przeznaczone jest ono dla spadkobierców i zapisobierców mających bezpośrednio prawa do spadku oraz wykonawców testamentów lub zarządców spadku, którzy potrzebują wykazać w innym państwie członkowskim swój status lub wykonywać swoje prawa lub uprawnienia. W rozporządzeniu pozostawiono państwom członkowskim swobodę w określaniu organów, które uzyskają kompetencję do wydawania europejskich poświadczeń spadkowych, **jednak przepisy wyłączają możliwość dokonywania tych czynności przez konsulów.**

Nowe rozporządzenie stwarza także możliwość świadomego wyboru reżimu prawnego dla spadkobrania, biorąc pod uwagę optymalizację podatkową istotną dla przyszłych spadkobierców w przypadku osób, które mają kilka miejsc pobytu. **Co więcej, każdy, kto posiada więcej niż jedno obywatelstwo, może wybrać prawo każdego państwa, którego obywatelstwo posiada w chwili dokonywania wyboru lub w chwili śmierci.**

7.2. Odrzucenie spadku po zmarłym

18 października 2015 r. weszły w życie przepisy, które znacząco zmieniły zasady odpowiedzialności za długi spadkowe. **Dzięki nowym przepisom spadkobiercy, którzy nie złożą w ciągu 6 miesięcy oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku nie będą już ponosić nieograniczonej odpowiedzialności za długi wchodzące w jego skład.**

W nowym stanie prawnym „milczenie” spadkobiercy wiąże się z przyjęciem spadku z dobrodziejstwem inwentarza, a więc ewentualna odpowiedzialność za długi spadkowe nie może być wyższa niż wartość odziedziczony majątku.

Wprowadzona ustawą z dnia 20 marca 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U., poz. 539) nowelizacja przyjmuje zasadę, zgodnie z którą w sytuacji, jeżeli spadkobierca niełoży w ustawowym terminie żadnego oświadczenia spadkowego, oznaczać to będzie przyjęcie spadku z dobrodziejstwem inwentarza, a więc z ograniczeniem odpowiedzialności za długi spadkowe (art. 1015 §2 k.c. „Brak oświadczenia spadkobiercy w terminie określonym w §1 jest jednoznaczny z przyjęciem spadku z dobrodziejstwem inwentarza”).

Nowelizacja wprowadziła również instytucję wykazu inwentarza, w którym spadkobierca określa składniki odziedziczonego majątku (art. 10311-10314). W wykazie inwentarza z należytą starannością ujawnia się przedmioty należące do spadku oraz przedmioty zapisów windykacyjnych, z podaniem ich wartości według stanu i cen z chwili otwarcia spadku, a także długi spadkowe i ich wysokość według stanu z chwili otwarcia spadku. **Wykaz inwentarza można złożyć w sądzie lub u notariusza.** Spadkobierca, który złoży wykaz inwentarza będzie spłacał długi spadkowe zgodnie ze złożonym wykazem.

8. SZCZEPIENIA, SŁUŻBA ZDROWIA

8.1. Szczepienia

Na terenie Włoch nie istnieją zagrożenia sanitarno-epidemiologiczne i brak jest wymogu dokonywania dodatkowych szczepień dla wybierających się tam osób.

Jeśli chodzi natomiast o katalog szczepień dla dzieci, jest on zbliżony do polskiego, chociaż istnieją pewne drobne różnice zarówno w stosunku do okresu wykonywania konkretnych szczepień jak i ich obowiązkowości/fakultatywności.

W celu zapoznania się ze szczegółami w w/w temacie, należy skonsultować polski kalendarz szczepień, ustalany corocznie przez Główny Inspektorat Sanitarny i zatwierdzany przez Ministerstwo Zdrowia oraz jego włoski odpowiednik – do uzyskania w lokalnych przychodniach, tzw. *ASL (Azienda Sanitaria Locale)*.

8.2. Ubezpieczenie przy pobytach turystycznych

Obywatele Polski przebywający na terenie Włoch turystycznie, mają prawa do korzystania z tutejszej publicznej służby zdrowia (SSN - *Servizio Sanitario Nazionale*) w ramach ubezpieczenia unijnego. Dotyczy to jednak osób płacących składki na NFZ i mających prawo do opieki medycznej również w Polsce. Przed wyjazdem do Włoch powinny one zaopatrzyć się w dokument potwierdzający w/w ubezpieczenie, tzn. Europejską Kartę Ubezpieczenia Zdrowotnego (EKUZ).

Posiadacze Europejskiej Karty Ubezpieczenia Zdrowotnego mają prawo do korzystania ze świadczeń opieki zdrowotnej na koszt własnego kraju, zgodnie z zasadami określonymi w posiadanych zaświadczeniach czy formularzach. W przypadku niespełnienia tego warunku przez obywatela polskiego, tj. w sytuacji gdy nie posiada on prawa do korzystania z opieki zdrowotnej także w Polsce, opłatą za świadczenia zostanie obciążony sam zainteresowany.

Aby uzyskać opiekę medyczną na podstawie EKUZ w ramach publicznego systemu opieki zdrowotnej należy korzystać ze świadczeń udzielanych przez placówki państwowej służby zdrowia. Ich wykaz można uzyskać w lokalnym urzędzie ds. opieki zdrowotnej ASL (*Azienda Sanitaria Locale*). W niektórych miejscowościach znajdują się specjalne placówki służby zdrowia dla turystów (*Servizio di guardia turistica, Servizio di guardia medica estiva*).

UWAGA!

Europejska Karta Ubezpieczenia Zdrowotnego (EKUZ) zachowuje ważność do daty na niej wskazanej, chyba, że w czasie, w którym była ważna, dana osoba utraciła status świadczeniobiorcy. W takiej sytuacji EKUZ traci ważność w tym samym dniu, co utrata statusu świadczeniobiorcy uprawnionego do korzystania z opieki zdrowotnej na koszt NFZ.

Zakres świadczeń zdrowotnych w każdym wypadku określa lekarz przyjmujący pacjenta, biorąc pod uwagę jego stan zdrowia oraz planowany czas pobytu. Oznacza to, że niektóre świadczenia mogą być udzielone dopiero po powrocie do państwa zamieszkania.

Dodatkowe informacje można uzyskać w lokalnych urzędach ds. opieki zdrowotnej - *Azienda Sanitaria Locale* (ASL), bądź w instytucji łącznikowej:

Ministero della Salute

DG RUERI Ufficio II

Via Giorgio Ribotta, 5

00144 Roma, Italia

Tel. +390659941

www.ministerosalute.it

UWAGA! W żadnym wypadku karta EKUZ nie będzie stanowiła dokumentu wystarczającego do uzyskania leczenia planowanego, czyli sytuacji, kiedy leczenie jest

celem wyjazdu poza granice państwa właściwego. Karta EKUZ uprawnia tylko do korzystania z podstawowych usług medycznych, dlatego wyjeżdżającym za granicę w celach turystycznych zaleca się wykupienie dodatkowych ubezpieczeń prywatnych, które w razie konieczności pokryją koszty leczenia w szerszym zakresie, a także koszty opieki medycznej w prywatnych szpitalach i klinikach oraz inne.

Do najczęściej spotykanych dodatkowych ubezpieczeń należą:

- **pokrycie kosztów leczenia i pomocy w podróży** - przedmiotem ubezpieczenia są przeważnie koszty poniesione w następstwie nagłego zachorowania lub nieszczęśliwego wypadku w trakcie trwania okresu ubezpieczenia, poza granicami Polski i kraju zamieszkania ubezpieczonego;
- **ubezpieczenie następstw nieszczęśliwych wypadków (NNW)** - gwarantuje wypłatę odszkodowania związanego z nieszczęśliwym wypadkiem, na skutek którego ubezpieczony doznał trwałego uszczerbku na zdrowiu lub poniósł śmierć;
- **ubezpieczenie od odpowiedzialności cywilnej w życiu prywatnym za szkody na osobie i na rzeczy (OC)** - ubezpieczenie OC przenosi materialną odpowiedzialność ubezpieczonego za szkody wyrządzone osobom trzecim na firmę ubezpieczeniową (do wysokości sumy gwarancyjnej ustalonej w polisie ubezpieczenia). Ubezpieczenie OC jest dobrym rozwiązaniem dla osób prowadzących aktywny tryb życia. Chroni ono od skutków finansowych związanych z naprawieniem szkody – pokrywa koszty leczenia, koszty zniszczonego sprzętu, a nawet koszty procesu sądowego.
- **pokrycie kosztów utraty lub opóźnienia dostarczenia bagażu podróжного** - firmy ubezpieczeniowe oferują ubezpieczenie bagażu podróжного na wypadek jego utraty, zniszczenia i opóźnienia w dostarczeniu na miejsce pobytu. W ramach tego ubezpieczenia ochroną ubezpieczeniową objęte są rzeczy wchodzące w skład bagażu podróжного, tzn. walizy, nesesery, torby wraz z ich zawartością (odzież i rzeczy osobiste).
- **pokrycie kosztów odwołania imprezy przed wyjazdem lub wcześniejszego powrotu czy anulowania pierwszego noclegu w hotelu** - organizatorzy wyjazdów zagranicznych zwykle obciążają turystów kosztami odwołania uczestnictwa we wcześniej zarezerwowanej imprezie. Turysta, który rezygnuje z udziału w imprezie przed planowaną datą wyjazdu, dzięki ubezpieczeniu ma możliwość odzyskania poniesionych w takiej sytuacji kosztów. Ubezpieczenie obejmuje także koszty poniesione przez ubezpieczonego, gdy z przyczyn losowych, niezależnych od niego, musi wcześniej powrócić z zagranicznej imprezy turystycznej.

TRANSPORT MIĘDZYNARODOWY

Co do zasady, pacjent ponosi pełne koszty transportu powrotnego do Polski. W wyjątkowych sytuacjach polski świadczeniobiorca może ubiegać się o zwrot kosztów międzynarodowego

transportu sanitarnego w celu kontynuacji leczenia rozpoczętego w innym państwie członkowskim UE/EFTA. Szczegółowe informacje na ten temat można znaleźć na stronie <https://www.ekuz.nfz.gov.pl/> w zakładce „Transport transgraniczny w obszarze państw UE/EFTA”.

8.3. Opieka zdrowotna przy pobycie ponad trzy miesiące

Pracownikom unijnym i ich rodzinom posiadającym we Włoszech uregulowaną sytuację pobytową, publiczna opieka zdrowotna (*SSN – Servizio Sanitario Nazionale*) gwarantuje pokrycie kosztów leczenia na równi z obywatelami włoskimi.

W/w opieka zdrowotna obejmuje w szczególności:

- opiekę lekarza pierwszego kontaktu w domu oraz w gabinecie lekarskim;
- opiekę pediatry, położnika i ginekologa;
- opiekę specjalisty (w tym stomatologa) świadczoną w przychodniach publicznych i prywatnych, które mają podpisany kontrakt z Państwową Służbą Zdrowia;
- hospitalizację (także w przypadku porodu) w placówkach publicznych (szpitalach, klinikach itp.) i prywatnych, które mają podpisany kontrakt z włoską Państwową Służbą Zdrowia;
- leki i środki farmaceutyczne.

Formularzem potrzebnym do zarejestrowania się w systemie opieki zdrowotnej w kraju zamieszkania, jeśli osoba ubezpieczona jest w innym kraju jest **formularz S1** (dotychczas wydawano odpowiednio: formularz E 106, E109, E 120, E121). Dokument ten należy zarejestrować w instytucji miejsca zamieszkania wskazanej we wniosku o wydanie dokumentu S1 (we Włoszech jest to *Azienda Sanitaria Locale*). Dokument S1 wydają oddziały wojewódzkie NFZ.

Dokument S1 wydawany jest:

1. osobom podlegającym ustawodawstwu polskiemu, jako właściwemu, oraz podlegającym w Polsce obowiązkowemu ubezpieczeniu zdrowotnemu w NFZ a mieszkają w innym państwie, w tym szczególnie:
  - pracownikom przygranicznym,
  - osobom stale wykonującym działalność zawodową w tym pracownikom najemnym lub osobom pracującym na własny rachunek w Polsce (państwo A) i jednocześnie w innym państwie UE/EFTA (państwo B) zamieszkałym w państwie UE/EFTA innym niż państwa, w których wykonują działalność zawodową (państwo C), o ile otrzymały z ZUS dokument A1 na okres równy lub dłuższy niż 1 rok,

- osobom wykonującym w państwie UE/EFTA (państwo A) innym niż Polska (państwo B), w którym mieszkają (państwo A), pracę najemną na rzecz polskiego pracodawcy, o ile otrzymały z ZUS dokument A1 na okres równy lub dłuższy niż 1 rok,
  - osobom pobierającym świadczenia przedemerytalne, co do których, zgodnie z polskim ustawodawstwem, fakt zamieszkiwania na terenie innego państwa UE/EFTA nie skutkuje utratą prawa do pozostawania w polskim systemie zabezpieczenia społecznego.
2. osobom podlegającym ustawodawstwu polskiemu, jako właściwemu, czasowo przenoszącym wykonywanie swojej działalności zawodowej do innego państwa UE/EFTA, które podlegają w Polsce systemowi zabezpieczenia społecznego i obowiązkowemu ubezpieczeniu zdrowotnemu w NFZ z tytułu pracy lub prowadzenia działalności na własny rachunek– co najmniej na okres równy lub dłuższy niż 1 rok.
  3. osobom podlegającym ustawodawstwu polskiemu, jako właściwemu, które zamieszkują w innym państwie UE/EFTA, które złożyły w polskim organie emerytalno-rentowym wniosek o przyznanie renty albo emerytury bez względu na to, czy w okresie ubiegania się o emeryturę albo rentę podlegają ubezpieczeniu zdrowotnemu w NFZ, o ile osoby te podlegają ustawodawstwu polskiemu, jako właściwemu.
  4. członkom rodziny osoby podlegającej ustawodawstwu polskiemu, jako właściwemu, podlegającej w Polsce ubezpieczeniu zdrowotnemu w NFZ, którzy zostali zgłoszeni do ubezpieczenia zdrowotnego w NFZ przez tę osobę oraz, którzy zamieszkują w innym państwie UE/EFTA, niż państwo zamieszkania osoby ubezpieczonej; jeżeli osoba ubezpieczona, która zgłosiła tych członków rodziny do ubezpieczenia w NFZ mieszka w Polsce, bez znaczenia jest fakt, czy osoba ta podlega ubezpieczeniu obowiązkowemu, czy też dobrowolnemu; jeżeli jednak osoba ubezpieczona mieszka poza granicami Polski, to dokument S1 członkowie rodziny mogą otrzymać tylko w przypadku, gdy osoba ubezpieczona podlega obowiązkowemu ubezpieczeniu zdrowotnemu w NFZ.
  5. emerytom i rencistom podlegającym ustawodawstwu polskiemu, jako właściwemu, oraz podlegającym obowiązkowemu ubezpieczeniu zdrowotnemu w NFZ, a także członkom rodziny emeryta lub rencisty, o ile osoby te zamieszkują w innym państwie UE/EFTA.

Warunkiem uzyskania dokumentu S1 jest:

1. dokonanie odpowiednich zmian danych osobowych, w tym zgłoszenia obecnego adresu zamieszkania w innym państwie UE/EFTA w odpowiednim organie emerytalno-rentowym (w przypadku emerytów, rencistów i członków ich rodzin albo osób ubiegających się o rentę lub emeryturę).
  2. złożenie wraz z wnioskiem odpowiednich wymaganych dokumentów
- osoby stale wykonujące działalność zawodową w Polsce (pracownicy najemni, osobom

pracujące na własny rachunek i jednocześnie w innym państwie UE/EFTA, zamieszkałe w państwie UE/EFTA innym niż państwa, w których wykonują działalność zawodową - dokument A1 na okres równy lub dłuższy niż 1 rok z ZUS,

- osoby wykonującym w państwie UE/EFTA innym niż Polska, w którym mieszkają, pracę najemną na rzecz polskiego pracodawcy - dokument A1 na okres równy lub dłuższy niż 1 rok z ZUS,
- osoby pobierające świadczenia przedemerytalne - aktualne zaświadczenie o pobieraniu świadczenia przedemerytalnego,
- pracownicy oddelegowani do wykonywania na terenie innego państwa UE/EFTA pracy najemnej na rzecz polskiego pracodawcy, w tym także osoby posiadające status urzędnika służby cywilnej, funkcjonariusza państwowego lub żołnierza - dokument A1 na okres równy lub dłuższy niż 1 rok z ZUS,
- osoby pracujące na własny rachunek, które czasowo przenoszą prowadzenie swojej działalności do innego państwa UE/EFTA - dokument A1 na okres równy lub dłuższy niż 1 rok z ZUS,
- osoby ubiegające się o rentę lub emeryturę, aktualne zaświadczenie o złożeniu wniosku o przyznanie renty albo emerytury,
- członkowie rodziny osoby ubezpieczonej w NFZ:
  - W RAZIE KONIECZNOŚCI: **dokument potwierdzający bieżące opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne w NFZ przez osobę ubezpieczoną, która zgłosiła członka rodziny do ubezpieczenia zdrowotnego w NFZ, dokument potwierdzający zgłoszenie do ubezpieczenia zdrowotnego członka rodziny,**
  - w przypadku, gdy członkiem rodziny jest osoba (dziecko, wnuk), która ukończyła 18 lat **OBLIGATORYJNIE – dokument potwierdzający kontynuowanie nauki lub orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności albo inne traktowane na równi,**
  - emeryci i renciści:
    - jeżeli otrzymują świadczenia emerytalne/rentowe transferowane do państwa zamieszkania - **kopię decyzji o rozpoczęciu transferu świadczeń przez zakład emerytalno-rentowy lub kopię decyzji dotyczącej waloryzacji transferowanych świadczeń,**
    - jeżeli świadczenia emerytalne/rentowe jest wypłacane w Polsce - kopię dokumentu potwierdzającego ubezpieczenie zdrowotne z tytułu otrzymywania świadczeń emerytalnych/rentowych, np. **kopię ostatniego odcinka wypłaty świadczeń, kopię karty emeryta/rencisty wydanej przez ZUS, kopię legitymacji**

emeryta/rencisty ,

- członkowie rodziny emeryta lub rencisty
  - jeden z ww. dokumentów potwierdzających odpowiednio fakt transferowania emerytury lub renty do państwa zamieszkania emeryta/rencisty albo fakt odbierania przez emeryta/rencistę tych świadczeń w Polsce,
  - W RAZIE KONIECZNOŚCI: **dokument potwierdzający zgłoszenie do ubezpieczenia zdrowotnego członków rodziny,**
  - w przypadku, gdy członkiem rodziny jest osoba (dziecko, wnuk), która ukończyła 18 lat **OBLIGATORYJNIE – dokument potwierdzający kontynuowanie nauki lub orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności albo inne traktowane na równi.**

Więcej informacji na stronach: <https://www.ekuz.nfz.gov.pl> oraz <http://ec.europa.eu>

Leczenie szpitalne we Włoszech jest bezpłatne, chyba że pacjent wybierze salę o podwyższonym standardzie. Za niektóre leki na receptę trzeba zapłacić wyłącznie niewielką opłatę ryczałtową, za pozostałe trzeba zapłacić pełną lub częściową cenę (na pełną odpłatność wskazuje słowo *ticket* na rachunku).

Zniżki lub całkowite zwolnienie z opłat przysługują m.in. niepełnosprawnym, dzieciom do lat 6, niewidomym i głuchoniemym, przewlekle chorym oraz kobietom w ciąży. Do wystawienia recepty objętej refundacją uprawniony jest lekarz praktykujący w państwowej służbie zdrowia.

9. SZKOŁA W REPUBLICE WŁOSKIEJ

9.1. Organizacja systemu szkolnictwa

Zgodnie z art. 117 Konstytucji Republiki Włoskiej, system szkolnictwa nadzoruje Państwo. Nauka w szkołach publicznych jest bezpłatna. Włoskie Ministerstwo Edukacji, Szkolnictwa Wyższego i Badań Naukowych (*Ministero dell'Istruzione, dell'Università e della Ricerca*) ustanawia ramowe standardy systemów edukacji, z uwzględnieniem standardów europejskich. Na szczeblu regionalnym kwestiami oświaty zajmują się *Regionalne Biura ds. Szkolnictwa (Uffici Scolastici Regionali – odpowiedniki polskiego kuratorium)*. W wyniku wdrażanej od 2004 roku reformy władze regionalne posiadają dużą autonomię, mogą opracowywać i realizować rozszerzone programy nauczania (jeszcze większe przywileje w tym zakresie posiadają regiony o statusie specjalnym, czyli Trento i Bolzano).

Dokumentacja wymagana przy zapisie do szkoły ustalana jest we Włoszech

w ustawodawstwie na szczeblu regionalnym.

Również dokładny czas trwania roku szkolnego zmienia się w zależności od regionu (generalnie jednak trwa od września do czerwca).

System nauczania we Włoszech przedstawia się następująco:

- pięcioletnia szkoła podstawowa
- trzyletnia szkoła średnia 1-go stopnia
- pięcioletnia szkoła średnia 2-go stopnia (liceum, technikum) lub dwustopniowa szkoła zawodowa (1 stopień o dwuletnim cyklu nauczania; 2 stopień o trzyletnim cyklu nauczania)
- szkoły wyższe.

Pierwszą, podstawową formą edukacji, przygotowującą do właściwego nauczania szkolnego są przedszkola (trzyletni cykl nauczania). Do przedszkola przyjmowane są dzieci, które w danym roku szkolnym, przed dniem 30 kwietnia ukończą 3 rok życia.

Obowiązkiem szkolnym objęta jest we Włoszech młodzież w wieku od 6 do 18 roku życia (nauka trwa ogółem 12 lat) lub do momentu uzyskania przygotowania zawodowego (okres 11 lat).

Szkoła podstawowa o pięcioletnim cyklu nauczania

Do szkoły podstawowej zapisywane są dzieci, które w danym roku szkolnym, przed dniem 30 kwietnia ukończą 6 rok życia.

Tygodniowy wymiar lekcyjny wynosi w formie podstawowej 27- 30 godzin, natomiast w pełnym wymiarze 40 godzin.

Klasy mogą liczyć od 10-25 uczniów, z wyjątkiem klas do których uczęszczają osoby niepełnosprawne (max. 20 uczniów).

Szkoła średnia 1 stopnia o trzyletnim cyklu nauczania

Tygodniowa ilość lekcji nie może przekraczać 30 godzin.

Szkołę średnią 1 stopnia kończy egzamin, wymagany przy zapisie do szkół średnich 2 stopnia.

Szkoła średnia 2 stopnia

LICEUM o pięcioletnim cyklu nauczania (wyróżniane są licea nauk ścisłych, artystyczne, lingwistyczne, ekonomiczne, licea techniczno - technologiczne, muzyczne, humanistyczne, i pedagogiczne).

Naukę na poziomie liceum/technikum kończy egzamin maturalny. Uzyskanie dyplomu maturalnego uprawnia absolwenta do kontynuowania nauki na poziomie uniwersyteckim.

- Szkoła zawodowa o trzyletnim cyklu nauczania

Realizuje program kształcenia ogólnego i przygotowania zawodowego. Absolwenci szkoły zawodowej mają możliwość dalszego kształcenia się w dwuletnich szkołach przygotowujących doskonalenia zawodowego. Ukończenie takiej szkoły daje możliwość przystąpienia do egzaminu maturalnego, uprawniającego do zapisu na wyższe uczelnie.

9.2. Nauka dzieci obywateli polskich przebywających we Włoszech

SZKOLNE PUNKTY KONSULTACYJNE

Szkolne punkty konsultacyjne przy Ambasadzie RP w Rzymie oraz Konsulacie Generalnym RP w Mediolanie są polskimi placówkami publicznymi. Organem prowadzącym szkoły jest Ministerstwo Edukacji Narodowej w Polsce, natomiast nadzór w zakresie spraw administracyjnych i finansowych sprawuje **Ośrodek Rozwoju Polskiej Edukacji za Granicą** w Warszawie (www.orpeg.pl).

Szkolne punkty konsultacyjne, zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 31 sierpnia 2010 r. w sprawie organizacji kształcenia dzieci obywateli polskich czasowo przebywających za granicą (*Dz.U. z 2014r. poz. 454*) realizują uzupełniający plan nauczania w zakresie szkoły podstawowej, gimnazjum oraz liceum. Uzupełniający plan nauczania oznacza, że uczniowie uczęszczają do włoskich szkół i realizują w nich normalny tok kształcenia, natomiast w szkolnych punktach konsultacyjnych program nauczania obejmuje przedmioty uzupełniające: język polski oraz wiedza o Polsce (w ramach której wykładane są elementy wiedzy z historii, geografii oraz wiedzy o społeczeństwie).

Po ukończeniu każdej klasy, zgodnie z polskim prawem oświatowym, uczniowie otrzymują polskie świadectwa promocyjne bądź świadectwa ukończenia szkoły.

Zajęcia w szkoły w Rzymie odbywają się w języku polskim, raz w tygodniu (również w soboty) w godzinach popołudniowych. Rekrutacja do szkoły rozpoczyna się w połowie kwietnia a kończy z końcem września każdego roku. Oprócz dwóch siedzib w Rzymie, na terenie Włoch działają szkolne punkty konsultacyjne w Bolonii, Mediolanie oraz w miejscowościach Ostia i Latina. Warunkiem przyjęcia nowego ucznia do Szkolnego Punktu Konsultacyjnego jest posiadanie przez dziecko polskiego obywatelstwa. Wstępnej rezerwacji miejsca można dokonywać za pośrednictwem strony internetowej szkoły

wypełniając podanie, oraz w sekretariacie szkoły.

Dokumenty niezbędne do zapisania dziecka do szkoły:

- kserokopia polskiego paszportu lub aktu urodzenia dziecka wraz PESELEM lub nr paszportu dziecka
- ostatnie świadectwo ze szkoły polskiej jeśli do takiej dziecko

uczęszczało

- aktualne zaświadczenie ze szkoły włoskiej potwierdzające, że w danym roku szkolnym dziecko jest uczniem tej szkoły-składane wraz z rozpoczęciem nowego roku szkolnego
- oraz podanie wypełnione przez jedno z rodziców.

Adresy placówek edukacyjnych:

Rzym:

Szkoła Polska im. Gustawa Herlinga-Grudzińskiego przy

Ambasadzie RP w Rzymie

Kierownik: Danuta STRYJAK

Via Costantino Maes 23, Rzym

tel. +39 06 6864619

e-mail: szkola.rzym@gmail.com

Bolonia:

Szkolny Punkt Konsultacyjny przy Konsulacie Generalnym Rzeczypospolitej Polskiej w Mediolanie z siedzibą w Bolonii

Kierownik: Danuta NOWAK

Scuola Maria Ausiliatrice e San Giovanni Bosco

via Andrea Costa 155, Bolonia

e-mail: bolonia@orpeg.pl

Mediolan:

Szkolny Punkt Konsultacyjny przy Konsulacie Generalnym Rzeczypospolitej Polskiej w Mediolanie

Kierownik: Ewa GLEŃ

Stowarzyszenie FAES

Via Fossati 2/a, Mediolan

tel. 0039 333 67 17 350

e-mail: mediolan@orpeg.pl, szkola.milano@alice.it

Ostia:

Szkoła Polska im. Gustawa Herlinga-Grudzińskiego przy Ambasadzie RP w Rzymie

Via Mar dei Caraibi 32, 00121 Ostia Lido

SZKOŁY SPOŁECZNE, LUDOTEKI i ŚWIETLICE

Powstają dzięki zaangażowaniu lokalnych społeczności polonijnych zainteresowanych przekazywaniem dzieciom polskiego pochodzenia znajomości języka polskiego i wiedzy o Polsce (stowarzyszeń, polonijnych organizacji edukacyjnych, parafii oraz niezrzeszonych grup rodziców). Część placówek zarejestrowana jest w bazie szkół społecznych Ośrodka Rozwoju Polskiej Edukacji za Granicą www.polska-szkola.pl. Poziom i program nauczania jest uzależniony od potrzeb uczęszczających na zajęcia dzieci. Część placówek realizuje opracowaną przez Ministerstwo Edukacji Narodowej podstawę programową dla dzieci ze szkół polonijnych.

SZKOŁY EUROPEJSKIE

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 31 sierpnia 2010 r. w sprawie organizacji kształcenia dzieci obywateli polskich czasowo przebywających za granicą (*Dz.U. z 2014r. poz. 454*) obowiązek szkolny dzieci może być również spełniony poprzez uczęszczanie do szkoły europejskiej. Są to oficjalne instytucje edukacyjne kontrolowane wspólnie przez rządy państw członkowskich Unii Europejskiej. Zapewniają wielojęzyczną i wielokulturową edukację dzieciom, których rodzice są zatrudnieni w instytucjach i agencjach Unii Europejskiej. Szkoły Europejskie zapewniają bezpłatną naukę dla dzieci pracowników instytucji i agencji UE. Za naukę uczniów, którzy nie spełniają tych warunków pobierane są opłaty.

Adresy placówek:

Szkoła Europejska Varese

Scuola Europea di Varese

Via Montello 118, 21100 Varese

Tel. +39 0332 806111

e-mail: virginie.amic@eursc.eu

Akredytowana Szkoła Europejska w Parmie

Scuola per l'Europa di Parma

Strada Aurelio Saffi 8, 43121 Parma

Tel. +39 0521.504118

e-mail: segreteria@scuolaperleuropa.eu

9.3. Uznawanie wykształcenia

UZNAWANIE POLSKICH ŚWIADECTW I DYPLOMÓW WE WŁOSZECH

Wydane w Polsce świadectwa i dyplomy mogą być uznawane we Włoszech jako dokumenty potwierdzające uzyskanie wykształcenie, równoważne dokumentom włoskim, pod warunkiem ich odpowiedniego przygotowania. Wymagana procedura jest następująca.

Świadectwa szkolne

1. Potwierdzenie autentyczności świadectwa w kuratorium oświaty, któremu podlega szkoła, która wydała świadectwo.
2. Legalizacja świadectwa i tłumaczenia w Biurze Legalizacji Ministerstwa Spraw Zagranicznych w Warszawie. Należy uzyskać legalizację o nazwie „Apostille”.
3. Tłumaczenie przysięgłe świadectwa na język włoski u tłumacza, który złożył wzór pieczęci i podpisu w Biurze Legalizacji Ministerstwa Spraw Zagranicznych w Warszawie.
4. Potwierdzenie zgodności wykształcenia uzyskanego w Polsce z włoskim systemem edukacyjnym przez Wydział Konsularny Ambasady Włoch w Warszawie, w postaci zaświadczenia „dichiarazione di valore”.

Tak przygotowane świadectwa szkolne są równoważne świadectwom włoskim:

1. uprawniają do kontynuacji nauki w szkołach podstawowych i średnich we Włoszech,
2. stanowią podstawę do starania się o przyjęcie na studia wyższe (pod warunkiem zdanego egzaminu dojrzałości i udokumentowanego co najmniej 12-letniego okresu nauki),
3. potwierdzają okres odbytej nauki, uzyskany poziom wykształcenia i ewentualną specjalizację np. do celów starania się o pracę.

Dyplomy szkół wyższych:

- Potwierdzenie autentyczności świadectwa w Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego w Warszawie lub innym ministerstwie lub instytucji, która sprawuje nadzór nad uczelnią, która wydała dyplom.
- Legalizacja świadectwa i tłumaczenia w Biurze Legalizacji Ministerstwa Spraw Zagranicznych w Warszawie. Należy uzyskać legalizację o nazwie „Apostille”.
- Tłumaczenie przysięgłe dyplomu na język włoski u tłumacza, który złożył wzór

pieczęci i podpisu w Biurze Legalizacji Ministerstwa Spraw Zagranicznych w Warszawie.

➤ Potwierdzenie zgodności wykształcenia uzyskanego w Polsce z włoskim systemem edukacyjnym przez Wydział Konsularny Ambasady Włoch w Warszawie, w postaci zaświadczenia „dichiarazione di valore”.

Tak przygotowane dyplomy szkół wyższych są równoważne dyplomom włoskim i - potwierdzają posiadanie wykształcenia wyższego oraz uzyskaną specjalizację, np. dla celów podjęcia pracy.

W przypadku niektórych zawodów, których wykonywanie jest uzależnione od posiadania dodatkowych uprawnień (np. lekarz, pielęgniarka, adwokat i wiele innych), oprócz przygotowania dyplomu może być wymagana dodatkowa dokumentacja.

Osobom przeprowadzającym procedurę konieczną do uznania dyplomu szkoły wyższej, zalecamy również analogiczne przygotowanie świadectwa maturalnego, które w pewnych przypadkach może być wymagane do podjęcia pracy (dyplom szkoły wyższej nie jest traktowany jako dokument potwierdzający posiadanie wykształcenia średniego, albo zdanie egzaminu dojrzałości).

Polskie konsulaty nie posiadają uprawnień do legalizowania, ani wydawania zaświadczeń o równoważności polskich świadectw i dyplomów do użytku we Włoszech.

Wymienione wyżej konieczne czynności nie muszą być wykonywane osobiście przez właściciela dyplomu lub świadectwa, ale może je przeprowadzić dowolna osoba posiadająca oryginał dokumentu. Do legalizacji, zlecenia tłumaczenia i uzyskania „dichiarazione di valore” przez osoby trzecie nie jest wymagane pełnomocnictwo ich właściciela.

UZNAWANIE WŁOSKICH ŚWIADECTW I DYPLOMÓW W POLSCE

Świadectwa szkolne i dyplomy szkół wyższych mogą być uznawane w Polsce do celów zawodowych lub kontynuacji nauki pod warunkiem ich uprzedniego przygotowania zgodnie z następującą procedurą:

Świadectwa maturalne

Włoskie świadectwo maturalne jest uznawane w Polsce z mocy prawa, tzn. bezpośrednio przez uczelnię lub pracodawcę. Świadectwo można złożyć (wraz z tłumaczeniem przysięgłym na język polski) na uczelni lub przedstawić pracodawcy bez potrzeby uprzedniego zatwierdzenia go przez polskie instytucje i organy administracji.

Świadectwo przedstawiane w celu podjęcia studiów wyższych powinno zawierać informację, że uprawnia do ich podjęcia i ewentualnie wskazywać, jakich kierunków te uprawnienia dotyczą.

Uprawnienia do studiowania w Polsce na podstawie świadectwa uznawanego z mocy prawa są analogiczne jak w kraju wydania dokumentu – zatem jeżeli upoważniają w danym państwie do studiowania tylko na wybranych kierunkach, posiadacz takiego dokumentu będzie mógł

ubiegać się o przyjęcie na podobny kierunek studiów w Polsce.

Świadectwa szkolne potwierdzające wykształcenie podstawowe, gimnazjalne, zasadnicze zawodowe lub średnie

Wniosek o uznanie świadectwa należy złożyć w polskim kuratorium oświaty właściwym ze względu na miejsce zamieszkania wnioskodawcy, a w przypadku braku miejsca zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej – kurator oświaty właściwy ze względu na siedzibę instytucji, w której wnioskodawca zamierza złożyć świadectwo.

Do wniosku należy dołączyć następujące dokumenty:

1. Do wglądu oryginał lub duplikat świadectwa, którego autentyczność potwierdziło włoskie kuratorium oświaty (*provveditorato agli studi*) nadzorujące daną szkołę. Właściwe kuratorium znajduje się w mieście będącym siedzibą prowincji, w której funkcjonuje szkoła wydająca świadectwo. Świadectwo powinno być zalegalizowane w Prefekturze, w miejscowości, w której znajduje się kuratorium oświaty. Należy uzyskać legalizację o nazwie „Apostille”.
2. Wykaz ocen uzyskanych podczas egzaminu warunkującego ukończenie szkoły lub zaliczenie danego etapu kształcenia;
3. Wykaz przedmiotów i innych zajęć wraz z uzyskanymi ocenami;
4. Informację o zrealizowanym programie nauczania dotyczącą treści kształcenia, planowanego czasu nauki i skali ocen;
5. Informację o uzyskanych uprawnieniach do kontynuacji nauki na odpowiednim poziomie we Włoszech, w tym o uprawnieniach do ubiegania się o przyjęcie na studia wyższe, oraz o zakresie tych uprawnień.

Wszystkie dokumenty powinny być przetłumaczone na język polski przez tłumacza przysięgłego zarejestrowanego w Polsce lub w innym państwie Unii Europejskiej.

Dyplomy szkół wyższych

W przypadku dyplomów szkół wyższych należy skontaktować z instytucją polską **ENIC-NARIC Polska (przy Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego):**

Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego

Departamentu Współpracy Międzynarodowej

ul. Wspólna 1/3

00-529 Warszawa

e-mail: enic-naric@nauka.gov.pl

tel.: 0048 22 628 67 76

fax: 0048 22 628 35 34

W przypadku niektórych zawodów, których wykonywanie jest uzależnione od posiadania

dotatkowych uprawnień (np. lekarz, pielęgniarka, adwokat i wiele innych), oprócz przygotowania dyplomu może być wymagana dodatkowa dokumentacja.

Więcej informacji na temat uznawania w Polsce świadectw i dyplomów uzyskanych za granicą znaleźć można na stronach Biura Uznawalności Wykształcenia i Wymiany Międzynarodowej – www.buwiwm.edu.pl.

9.4. Uznawanie kwalifikacji zawodowych

Zgodnie z przepisami obowiązującymi w Unii Europejskiej, obowiązek uznania przez władze włoskie uzyskanego w Polsce dyplomu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe istnieje tylko w przypadku tzw. zawodów regulowanych.

W przypadku niektórych zawodów regulowanych (lekarza, stomatologa, farmaceuty, pielęgniarki, położnej, weterynarza, architekta) istnieją szczegółowe regulacje na poziomie unijnym, dzięki którym możliwe jest automatyczne uznanie dyplomu. Procedura ogranicza się do przesłania dokumentów do właściwego ministerstwa, które sprawdza ich zgodność z normami. Czas wydania decyzji nie powinien przekraczać 4 miesięcy.

W zakresie wyżej wymienionych zawodów regulowanych, wyjątek stanowią uzyskane w Polsce dyplomy pielęgniarskie. Automatycznemu uznaniu podlegają wyłącznie dyplomy ukończenia studiów wyższych na kierunku pielęgniarstwo lub położnictwo. Kwalifikacje pielęgniarek i położnych, które ukończyły studia licencjackie są uznawane w oparciu o zasadę praw nabytych, o ile osoba pracowała w zawodzie przez co najmniej 3 lata w okresie ostatnich 5 lat. Podobnie uznawane są kwalifikacje absolwentów szkół pomaturalnych, o ile mogą udowodnić zatrudnienie w zawodzie przez co najmniej 5 lat w okresie ostatnich 7 lat. Zaświadczenia potwierdzające spełnienie wymogów wydają Okręgowe Izby Pielęgniarek i Położnych w Polsce.

Osoby, które nie spełniają tych warunków, a pragną podjąć pracę w jednym z krajów Unii Europejskiej (w tym przypadku we Włoszech), mogą ukończyć tzw. studia pomostowe w Polsce. Do podjęcia tych studiów uprawnia dyplom pielęgniarki - pięcioletniego liceum medycznego, dwuletniej, dwuipółletniej oraz trzyletniej medycznej szkoły zawodowej oraz położnej - dwuletniej i dwuipółletniej medycznej szkoły zawodowej.

Możliwe jest również uzupełnienie wykształcenia na wybranej uczelni włoskiej, prowadzącej studia na odpowiednim kierunku.

Szczegółowe informacje dotyczące uznawania zawodów medycznych (lekarz, pielęgniarka, fizykoterapeuta i in.) znajdują się na stronie internetowej włoskiego Ministerstwa Zdrowia - www.salute.gov.it (również w języku angielskim). Wniosek o uznanie w/w profesji kierować należy do Ministra Zdrowia.

Uznanie dyplomu w pozostałych zawodach regulowanych (jak np. prawnik, inżynier, psycholog, nauczyciel, itp.) nie zachodzi automatycznie, a każdy wniosek jest rozpatrywany

indywidualnie przez właściwe dla danego zawodu ministerstwo.

Np. w kwestii dyplomów podlegających nadzorowi Ministerstwa Sprawiedliwości (adwokat, konsultant podatkowy, biolog, chemik, leśnik, geolog, inżynier, agent wymiany walutowej, psycholog, opiekun społeczny, technik rolny, technik przemysłowy, dziennikarz i in.) - wniosek kieruje się do *Direzione Generale Giustizia Civile, Dipartimento Affari di Giustizia, Settore Internazionale, Reparto II, Ufficio III*, www.giustizia.it

W przypadku znaczących różnic w okresie trwania lub programie nauki, do uzyskania prawa wykonywania zawodu na terenie Włoch może być konieczne udowodnienie posiadanego doświadczenia zawodowego, odbycie dodatkowych praktyk lub zdanie egzaminu.

W przypadku zawodów nieregulowanych, uznania dyplomu dokonuje de facto pracodawca.

W większości przypadków do uznania kwalifikacji zawodowych konieczne będzie dokonanie legalizacji uzyskanych w Polsce dyplomów, świadectw i dokumentów poświadczających program i okres nauki oraz ich tłumaczeń w Wydziale Konsularnym Ambasady Włoch w Warszawie.

10. INFORMACJE DLA KIEROWCÓW I POSIADACZY SAMOCHODÓW.

10.1. Informacje praktyczne.

Włoska policja, mając na uwadze bezpieczeństwo na drogach, dokonuje częstych kontroli przestrzegania przez kierowców zawodowych ograniczeń dotyczących maksymalnego czasu pracy, a także prawidłowości posiadanych przez nich dokumentów samochodowych oraz tych na przewożony towar.

Maksymalna dopuszczana prędkość na autostradach wynosi we Włoszech 130 km/h. Na niektórych autostradach trzypasmowych, a także tych z pasem awaryjnym **limit prędkości został zwiększony do 150 km/h, jednak wyłącznie tam gdzie jest to wskazane** i gdzie został zainstalowany tzw. „tutor” – tj. system wykrywający średnią prędkość na danym odcinku drogi.

Art. 172 Włoskiego Kodeksu Drogowego wymaga też, aby dzieci do 12 roku życia, bądź o wzroście poniżej 150 cm podróżowały obowiązkowo na odpowiednim siedzisku (bez podłokietników, instalowanym na tylnym siedzeniu), umożliwiającym użycie pasa bezpieczeństwa.

Co istotne, we Włoszech obowiązuje bezwzględny zakaz sprzedaży oraz podawania napojów alkoholowych na wszystkich stacjach benzynowych w godzinach 22.00-7.00.

Dodatkowo istnieje też zakaz sprzedaży alkoholu w godzinach 3.00-6.00 we wszystkich lokalach gastronomicznych (barach, hotelach, restauracjach) oraz tych, które są otwarte po 24.00, a w tych położonych przy autostradach - w godzinach 24.00-6.00.

UWAGA! Kierowcy zawodowi powinni przed wyjazdem do Italii, skonsultować stronę włoskich autostrad (www.autostrade.it), w celu zapoznania się z kalendarzem dni wolnych, gdy samochody ciężarowe oraz TIR-y nie mogą poruszać się po tutejszych drogach.

UBEZPIECZENIE KIEROWCÓW OD ODPOWIEDZIALNOŚCI CYWILNEJ

Ubezpieczenia pojazdów od odpowiedzialności cywilnej w ruchu drogowym (OC) wydane przez polskie towarzystwa ubezpieczeniowe są honorowane na terenie Włoch.

Nie jest wymagane posiadanie zielonej karty.

UWAGA! Pojazdy posiadające włoskie tablice rejestracyjne muszą być zaopatrzone w ubezpieczenie wydane przez towarzystwo uprawnione do świadczenia usług ubezpieczeniowych we Włoszech. Tzw. „ubezpieczenie graniczne” oferowane przez polskich ubezpieczycieli dla samochodów zarejestrowanych za granicą nie jest honorowane przez władze włoskie i może skutkować nałożeniem grzywny i zatrzymaniem pojazdu do czasu wykupienia ważnej polisy.

AUTOSTRADY WE WŁOSZECH

Wszystkie autostrady na terenie Republiki Włoskiej są płatne. Należność uiszcza się bezpośrednio przy zjazdach z autostrad w konkretnych miejscowościach. Istnieje możliwość dokonania płatności gotówką (w Euro) oraz kartą bankomatową (włoską) lub kredytową, jak również specjalną kartą magnetyczną „Viacard”, którą można kupić w kioskach lub w punktach sprzedaży tzw. „Punto Blu” (trzeba wówczas na autostradzie zjechać na stanowisko „Viacard”).

Opłata zależy od klasy pojazdu: przykładowy koszt podróży samochodem osobowym lub motocyklem na trasie z Mediolanu do Neapolu (ok. 770 km) wynosi 55,50 Euro (stan na listopad 2015). Więcej informacji na temat przepisów, podziału klas pojazdów, a także wysokości opłat przejazdowych obowiązujących na włoskich autostradach uzyskać można na stronie **www.autostrade.it**. Istnieje tam też możliwość obliczenia opłaty na konkretnej trasie. Strona dostępna jest w językach włoskim i angielskim.

Obowiązujące we Włoszech ograniczenia prędkości pojazdów o masie do 3,5 tony na drogach publicznych wynoszą odpowiednio:

- Obszar zabudowany: 50 km/h
- Obwodnice miejskie: 70 km/h
- Obszar niezabudowany: 90 km/h
- Drogi ekspresowe: 110 km/h

- Autostrady: 130 km/h (na oznaczonych autostradach trzypasmowych - 150 km/h)

Poza obszarem zabudowanym istnieje obowiązek używania świateł mijania przez całą dobę. Maksymalny limit stężenia alkoholu we krwi kierowcy wynosi 0,5 promila. Przeprowadzane są również kontrole na obecność innych substancji odurzających. **Więcej informacji w rozdziale 8.4. Podstawowe przepisy dot. korzystania z samochodu i dróg we Włoszech.**

10.2. Obowiązek przerejestrowania samochodu

Właściciele pojazdów mechanicznych zarejestrowanych w Polsce, przenoszący swoje stałe miejsce zamieszkania na teren Włoch (uzyskanie prawa pobytu jest dla władz włoskich równoznaczne z przeniesieniem miejsca zamieszkania na teren Włoch), są zobowiązani do zarejestrowania swoich pojazdów we właściwym ze względu na miejsce zameldowania wnioskodawcy Urzędzie Motoryzacyjnym (*Ufficio Motorizzazione Civile*) – odpowiedniku polskiego Wydziału Komunikacji **w terminie 1 roku** od daty zalegalizowania swojego pobytu w Republice Włoskiej. Za niedopełnienie tego obowiązku grozi kara grzywny w wysokości od 84 do 335 euro (art. 132 włoskiego Kodeksu Drogowego).

10.3. Prawo jazdy – wymiana, uznanie

Kierowcy pojazdów mechanicznych mogą prowadzić samochody na terenie Włoch na podstawie ważnego polskiego prawa jazdy oraz polskiego świadectwa kwalifikacji (kierowcy zawodowi). Zgodnie z treścią art. 136-bis włoskiego Kodeksu Drogowego (*Codice della Strada*) **prawo jazdy wydane w państwie członkowskim UE zrównane jest z odpowiadającym prawem jazdy wydanym we Włoszech**. Kierowcy wyposażeni w prawa jazdy wydane w jednym z państw członkowskich UE zobowiązani są przestrzegać wszelkich przepisów oraz norm postępowania zawartych we włoskim Kodeksie Drogowym.

BEZTERMINOWE PRAWO JAZDY

Posiadacz prawa jazdy wydanego w Polsce na czas nieokreślony (tzw. prawo jazdy bezterminowe), zameldowany we Włoszech przez okres co najmniej 2 lat musi wymienić (*conversione*) posiadane polskie prawo jazdy na włoskie (art. 136-bis u. 3). Wymiana powinna nastąpić przed upływem 2 lat liczonych od dnia uzyskania przez osobę zameldowania (*residenza normale*) we Włoszech. Obowiązek wymiany bezterminowego prawa jazdy dotyczy, w świetle art. 118-bis włoskiego Kodeksu Drogowego, osób przebywających we Włoszech przez co najmniej 185 dni w roku. Nie zastosowanie się do obowiązku wymiany bezterminowego prawa jazdy w w/w przypadku może skutkować karą grzywny w wysokości od 155 do 624 euro lub odebraniem dokumentu (art. 136-bis u. 9 w związku z art. 126 u. 11).

Uwaga! Jeżeli od wydania, podlegającego wymianie, bezterminowego prawa jazdy upłynęło 10 lat, to zgodnie z przepisami włoskimi zachodzi konieczność ponownego zdania egzaminu na prawo jazdy we Włoszech.

TERMINOWE PRAWO JAZDY

W przypadku tzw. terminowych praw jazdy pojawiło się wiele rozbieżności interpretacyjnych na gruncie włoskich przepisów ruchu drogowego. **Z art. 136-bis u. 3 można wywnioskować, że posiadacz prawa jazdy wydanego w Polsce na czas określony (na okres 15 lat), zameldowany we Włoszech nie ma obowiązku wymiany prawa jazdy na włoskie, a jedynie może na własne życzenie dokonać wymiany dokumentu na włoski. Problem, który nie został dotychczas wyraźnie uregulowany dotyczy sytuacji, w których ważność polskiego terminowego prawa jazdy przekroczy 10 lat, a osoba w dalszym ciągu będzie mieszkać we Włoszech. W takiej sytuacji, podlegając włoskim przepisom drogowym, polskie prawo jazdy nie powinno mieć ważności przekraczającej ważność włoskich dokumentów. To niesłoby za sobą konieczność, po upływie w/w 10 lat, wymiany polskiego terminowego prawa jazdy na włoski odpowiednik.**

Posiadacz ważnego prawa jazdy wydanego przez jedno z państw członkowskich UE, posiadający miejsce zameldowania we Włoszech, może ubiegać się o duplikat posiadanego prawa jazdy, niezależnie czy zostało ono zgubione czy skradzione. Duplikat ten wystawiany jest przez włoski Urząd Motoryzacyjny (*Ufficio Motorizzazione Civile*).

Posiadacz ważnego prawa jazdy terminowego, wydanego przez jedno z państw członkowskich UE, który zgodnie z art. 118-bis, posiada miejsce zameldowania we Włoszech (*residenza*), może ubiegać się o wymianę (*conversione*) posiadanego prawa jazdy na prawo jazdy włoskie, bez konieczności zdawania egzaminu kwalifikacyjnego, o którym mowa w art. 121. Wniosek o wymianę prawa jazdy oraz wymagane dokumenty składa się do Urzędu Motoryzacyjnego właściwego ze względu na miejsce zameldowania wnioskodawcy.

Wymagane dokumenty:

1. wniosek wypełniony na formularzu TT 2112, do uzyskania w Urzędach Motoryzacji oraz w internecie (*domanda mod. TT 2112*),
2. potwierdzenie dokonania wpłaty na konto nr 9001 w kwocie 9 euro i na konto nr 4028 w kwocie 32 euro (*versamenti redatti su c./c. 9001 di Euro 9,00 e c./c. 4028 di Euro 32,00*),
3. ważny dokument tożsamości,
4. zaświadczenie lekarskie (*certificato medico in bollo*) wydane przez lekarza ASL (zgodnie z art. 119 włoskiego Kodeksu Drogowego), ze zdjęciem, wydane nie później niż 3 miesiące przed składanym wnioskiem,
5. dwa aktualne zdjęcia formatu legitymacyjnego na białym tle i z odkrytą głową,
6. przedłożenie do wglądu polskiego prawa jazdy wraz z jego obustronną kserokopią.

UZNANIE

Ministerstwo Transportu opublikowało 23.10.2014 roku okólnik nr 23455/0803 na podstawie którego zawiesiło możliwość przeprowadzania procedury uznawania praw jazdy wydanych przez inne państwa członkowskie UE w oddziałach włoskich urzędów

motoryzacyjnych.

10.4. Mandat i zatrzymanie pojazdu

Zgodnie z włoskim kodeksem drogowym (art. 207), kierowcy pojazdów zarejestrowanych za granicą są zobowiązani do natychmiastowego opłacenia mandatów nałożonych przez kompetentne służby za wykroczenia popełnione w ruchu drogowym.

Mandat przyjęty i zapłacony w tzw. zredukowanym wymiarze (*pagamento in misura ridotta*) jest równoznaczny z przyznaniem się do wykroczenia drogowego i powoduje brak możliwości odwołania się do wyższej instancji.

W przypadku niesłusznego mandatu należy przyjąć mandat i złożyć kaucję na wymierzoną karę (kaucja stanowi 50% najwyższej stawki sankcji przewidzianej za dane wykroczenie), a następnie złożyć odwołanie do właściwego terytorialnie Prefekta lub Sędziego Pokoju. Odwołanie do Prefekta powinno zostać wniesione bezpośrednio w Prefekturze (Prefettura) lub w terminie 60 dni. Odwołanie do Sędziego Pokoju (Giudice di Pace) składa się bezpośrednio w Kancelarii Sędziego w terminie 30 dni. Odwołanie powinno być sporządzone w języku włoskim. W regionie Trentino-Alto Adige może być także przygotowane w języku niemieckim, a w regionie Valle d'Aosta - w języku francuskim.

Nieuiszczenie mandatu może skutkować zatrzymaniem pojazdu. W przypadku niemożności wniesienia opłaty z jakichkolwiek przyczyn, pojazd zostaje zatrzymany i odstawiony na autoryzowany parking depozytowy, wyznaczony przez nakładające karę służby, do czasu zapłaty mandatu. Kierowca jest w takim przypadku zobowiązany dodatkowo do pokrycia kosztów postoju pojazdu na parkingu.

Zatrzymany pojazd może być przestawiony na parking wybrany przez właściciela pojazdu, o ile plac postojowy spełnia wymogi stawiane przez policję. Odnośny wniosek składa się na posterunku policji w obecności właściciela placu, który podpisuje stosowne oświadczenie. W niektórych przypadkach możliwe jest zawnioskowanie o odbycie kary na terenie Polski pod warunkiem podpisania zobowiązania, iż pojazd nie będzie się poruszał w okresie karencji na terenie Włoch. Stosowną decyzję wydaje właściwie terytorialnie Prefektura.

Zwrot pojazdu następuje zawsze w „*Ufficio della Polizia Stradale*” (Biuro Policji Drogowej), która wydaje dokument potwierdzający zwolnienie pojazdu („*carta liberatoria*”). Dokument ten należy następnie okazać na parkingu depozytowym, gdzie po uiszczeniu opłaty za postój następuje zwrot pojazdu.

W sytuacji, gdy włoski kodeks drogowy przewiduje, jako sankcje za popełnione wykroczenie, zawieszenie prawa jazdy, wówczas dokument ten (nawet jeśli jest to polskie prawo jazdy) zostaje zatrzymany przez policję i przekazany do właściwej terytorialnie Prefektury. Sankcja ma miejsce także wówczas, gdy kara pieniężna (mandat) zostaje natychmiast opłacona.

W prawie każdym przypadku zatrzymania prawa jazdy następuje zakaz prowadzenia pojazdów na czas oznaczony. Okres obowiązywania zakazu jest wyznaczany przez właściwą terytorialnie Prefekturę.

Istnieje możliwość zawnioskowania przez kierowcę o wcześniejsze wydanie zatrzymanego prawa jazdy pod warunkiem podpisania oświadczenia, że nie będzie prowadził pojazdów na terenie Republiki Włoskiej w wyznaczonym sankcją okresie.

Zatrzymane prawo jazdy zazwyczaj jest przesyłane z Prefektury do polskiego konsulatu, który niezwłocznie odsyła je do Wydziału Komunikacji w Polsce, który je wystawił. W niektórych przypadkach prawo jazdy musi być odebrane bezpośrednio w siedzibie Prefektury przez kierowcę lub upoważnioną przez niego osobę. Sposób i termin odbioru zatrzymanego prawa jazdy można ustalić w Prefekturze.

Prowadzenie pojazdu w przypadku zatrzymania prawa jazdy powoduje surowe konsekwencje.

Prowadzenie pojazdu w przypadku braku prawa jazdy skutkuje postępowaniem karnym z możliwością konfiskaty pojazdu.

W przypadku, gdy kierowca zamierza złożyć odwołanie, musi złożyć na ręce policjanta kaucję wynoszącą równowartość kwoty wymierzonego mandatu, która w przypadku przyjęcia odwołania podlega zwrotowi.

W przypadku, gdy jako sankcja za wykroczenie jest przewidziane zatrzymanie dowodu rejestracyjnego samochodu, dokument zostaje przesłany przez policję do odpowiedniego terytorialnie Wydziału Komunikacji (*Ufficio Motorizzazione Civile*). Informacje na temat, jak i gdzie nastąpi zwrot dowodu rejestracyjnego samochodu można uzyskać bezpośrednio we właściwym Wydziale Komunikacji.

W przypadku zatrzymania samochodu rzeczy osobiste, które kierowca uważa za niezbędne w celu zaspokojenia swoich potrzeb, muszą zostać natychmiast zabrane z pojazdu. Po zamknięciu samochodu na autoryzowanym parkingu strzeżonym dostęp do pojazdu jest możliwy wyłącznie za zgodą policji.

Przewożony towar może być zasadniczo przeładowany na inny środek transportu spełniający wszystkie wymagania w celu jego dostarczenia do miejsca przeznaczenia.

Brak w pojeździe zezwolenia na przewóz towarów w ruchu międzynarodowym, w przypadku gdy jest ono wymagane, skutkuje zatrzymaniem pojazdu na okres trzech miesięcy do odbycia na terytorium Włoch oraz wysoką karą pieniężną. Art. 46 ustawy nr 298/74 przewiduje sankcję grzywny od 2 065 euro do 12 394 euro za transport wykonywany przez pojazdy pozbawione zezwoleń (na wykonywanie przewozu na rzecz podmiotów trzecich) lub licencji (na przewóz w ramach własnych), bądź też za transport wykonywany przy naruszeniu warunków lub ograniczeń określonych w w/w licencji lub zezwoleniu.

Wspominany powyżej przepis stosowany jest przez włoską policję m.in. w sytuacjach braku w pojeździe karty CEMT (włoski odpowiednik polskiego EKMT) wymaganej przy transporcie

towarów z Włoch poza Unię Europejską. Według Biura do Spraw Transportu Międzynarodowego (Informacja nr 73/2005) zezwolenia EKMT są to zezwolenia wielokrotne i wielostronne przyznawane krajom członkowskim Europejskiej Konferencji Ministrów Transportu. Na ich podstawie można wykonywać przewozy między krajami członkowskimi EKMT oraz w tranzycie przez ich terytoria. Zezwolenie EKMT musi znajdować się w pojeździe od miejsca załadunku do miejsca wyładunku. Zezwolenie jest ważne dla wszystkich pojazdów przedsiębiorcy, któremu zostało przyznane, jednakże każdorazowo z zezwolenia może korzystać tylko jeden pojazd.

Dodatkowo kierowca, który wykonuje transport na rzecz osób trzecich, powinien posiadać w samochodzie m.in. dokument potwierdzający jego związek z pracodawcą (firmą transportową) i dający podstawę, która upoważnia go do wykonywania transportu, np. umowę o pracę lub sporządzone u notariusza odpowiednie oświadczenie wydane przez firmę (art. 182 Kodeksu Drogowego).

Przykłady najczęstszych przyczyn zatrzymania prawa jazdy w odniesieniu do kierowców samochodów ciężarowych:

- wyprzedzanie w miejscu obowiązującego zakazu wyprzedzania dla ciężkich pojazdów,
- przekroczenie limitu dozwolonej prędkości o 40 km/h,
- poruszanie się pojazdami ciężkimi w dni świąteczne,
- prowadzenie samochodu bez wprowadzonej do tachometru wykresówki lub ze zmodyfikowanym tachometrem,
- prowadzenie pojazdu specjalnego/ponad standardowego bez zezwolenia,
- prowadzenie pod wpływem alkoholu,
- zawracanie na autostradzie lub przed wjazdem na autostradę.

10.5. Podstawowe przepisy dot. korzystania z samochodu i dróg we Włoszech

W oparciu o znowelizowany włoski Kodeks Drogowy weszły w życie przepisy, które w istotny sposób zaostrzyły wcześniejsze sankcje za wykroczenia drogowe.

Sankcje za najczęściej powtarzające się wykroczenia:

- **Art. 6, ust. 4, litera e) Kodeksu drogowego (KD)** (obowiązek posiadania łańcuchów lub opon zimowych) Nowelizacja wprowadziła nakaz posiadania w samochodzie na wyposażeniu łańcuchów lub wyposażenia samochodu w opony zimowe wszędzie tam gdzie znaki drogowe tego wymagają, a zwłaszcza na drogach położonych na terenie niezabudowanym. Oznacza to,

że policja ma prawo skontrolować, czy w samochodzie są łańcuchy i nakazać ich założenie, lub czy samochód jest wyposażony w opony zimowe. O tym, czy taki obowiązek jest na danej drodze decyduje jej właściciel i do jego obowiązków należy właściwe oznaczenie drogi.
Sankcja: za brak posiadania łańcuchów lub opon zimowych - mandat od 80 do 159 euro.

• **Art. 10 KD** (przejazd pojazdów wyjątkowych i transport w wyjątkowych warunkach) - obowiązek uzyskania zezwolenia na taki przejazd, a w sytuacjach, kiedy droga ma być zamknięta w celu dokonania przejazdu - oprócz samochodu pilota wymagana jest eskorta policji.

Sankcja: mandat od 732 euro do 1477,50 euro; sankcja dodatkowa: zawieszenie prawa jazdy na okres od 15 do 30 dni oraz dowodu rejestracyjnego samochodu na okres od 1 do 2 miesięcy.

• **Art. 142 ust. 9 KD** (przekroczenie dozwolonej prędkości o więcej niż 40 km/h i mniej niż 60 km/h)

Sankcja: mandat od 500 euro do 1000 euro połączony z zawieszeniem prawa jazdy na okres od 1 do 3 miesięcy.

• **Art. 174 KD** (naruszenie przepisów dotyczących wymiaru pracy, przerw i odpoczynku):

Sankcja: mandat w wysokości do 3 539 euro połączony z sankcjami dodatkowymi

• **Art. 176 ust. 1 litera a) KD** (dot. jazda w kierunku przeciwnym na autostradzie)

Sankcja: mandat od 1886 euro do 10 061,33 euro w połączeniu z odebraniem prawa jazdy i zatrzymaniem samochodu na okres 3 miesięcy.

• **Art. 176 ust. 1 litera b) KD** (dot. jazda wsteczna na autostradzie)

Sankcja: mandat od 398 euro do 2 128 euro.

• **Art. 179, ust. 2, 9, 10 KD** (prowadzenie pojazdu bez wykresówki w tachografie lub z tachografem o zmodyfikowanych/sfałszowanych danych)

Sankcja: mandat do 798 euro do 3 194 euro połączony z zawieszeniem prawa jazdy na okres od 15 dni do 3 miesięcy.

• **Art. 186 bis KD** (prowadzenie pojazdu pod wpływem alkoholu)

Maksymalny limit dopuszczalnego stężenia alkoholu we krwi wynosi 0,5 promila. W zależności od stwierdzonego stężenia alkoholu przepisy przewidują różne sankcje od grzywny do aresztu, a nawet konfiskaty samochodu. Stosowana jest też sankcja dodatkowa w postaci zawieszenia ważności prawa jazdy.

Sankcje za wykrycie poziomu alkoholu we krwi powyżej 0,5 g/l:

- 0 g/l-0,5 g/l (w przypadku kierowców zawodowych) – mandat od 155 euro do 312 euro;
- 0,5 g/l - 0,8 g/l - mandat od 500 euro do 2 000 euro, zawieszenie prawa jazdy na okres od 3 do 6 miesięcy;
- powyżej 0,8 g/l - 1,50 g/l - mandat od 800 do 3 200 euro, zawieszenie prawa jazdy od

6 miesięcy do 1 roku oraz sankcja w postaci ograniczenia wolności do 6 miesięcy;

- powyżej 1,5 g/l - mandat od 1 500 do 6 000 euro, zawieszenie prawa jazdy od 1 roku do 2 lat oraz sankcja w postaci ograniczenia wolności od 6 miesięcy do 1 roku, konfiskata samochodu z orzeczeniem o przepadku mienia.

W przypadku, gdy:

- wykroczenie zostało popełnione przez kierowcę autobusu lub ciężarówki o łącznej masie powyżej 3,5 tony;
- kierowca popełni kolejne wykroczenie w okresie 2 lat;
- udziału w wypadku samochodowym, jeśli u kierowcy stwierdzono stężenie alkoholu we krwi powyżej 1,5 g/l

następuje definitywne zabranie prawa jazdy.

W przypadku, gdy właścicielem pojazdu jest inna osoba niż kierujący, wówczas podwojeniu ulegają sankcje dotyczące zatrzymania prawa jazdy.

Za brak zgody na sprawdzenie poziomu alkoholu przewidziane są mandat od 1 500 do 6 000 euro, zawieszenie prawa jazdy, sankcja w postaci ograniczenia wolności od 6 miesięcy do 1 roku oraz konfiskata samochodu z orzeczeniem o przepadku mienia.

Niektóre kategorie kierowców mają bezwzględny zakaz prowadzenia samochodu pod wpływem alkoholu. Przy ewentualnej kontroli poziom alkoholu musi być zerowy. Dotyczy to:

- kierowców posiadających prawo jazdy mniej niż 3 lata,
- kierowców w wieku poniżej 21 lat,
- kierowców zawodowych, oraz tych, którzy posiadają prawo jazdy kategorii C, D, CE, DE, D E.

UWAGA!

Podane powyżej kwoty kar pieniężnych oraz wymiary sankcji dodatkowych mają charakter czysto orientacyjny i mogą ulec zmianie w zależności od zaistniałych indywidualnych okoliczności stwierdzonych przez miejscowe władze.

10.6. Zasady poruszanie się środkami transportu po miastach włoskich

Poruszanie się po włoskich miastach może polskiemu kierowcy przysporzyć wielu problemów, związanych z odmiennymi przepisami oraz inną kulturą jazdy włoskich kierowców. Dlatego najlepiej pozostawić samochód na jednym z wielu parkingów i przesiąść się do komunikacji miejskiej.

RZYM

W Rzymie istnieją strefy ograniczonego ruchu dla samochodów osobowych ZTL (*Zona a traffico limitato*). Wjazd do tych stref, w godzinach ich funkcjonowania, wymaga posiadania

specjalnego pozwolenia.

Strefy ZTL:

- **ZTL dzielnica CENTRO STORICO (starówka)**

Zamknięte dla normalnego ruchu samochodowego:

06.30-18.00, od pn. do pt.; (wyłączając dni świąteczne)

14.00-18.00, sobota.

23.00-03.00, w piątki i soboty (wyłączając dni świąteczne)

- **ZTL dzielnica TRASTEVERE**

Zamknięte dla normalnego ruchu samochodowego:

06.30-10.00 (oprócz dni świątecznych)

21.30-3.00 (pt., sb., nawet jeśli świąteczne)

- **ZTL dzielnica MONTI**

Zamknięte dla normalnego ruchu samochodowego:

23.00-03.00, w piątki i soboty

- **ZTL dzielnica SAN LORENZO**

Zamknięte dla normalnego ruchu samochodowego:

21:30-03:00 w piątki i soboty (nawet jeśli są to dni świąteczne)

21:00-03:00 w środy i czwartki (miesiące: maj-lipiec, wrzesień-październik);

- **ZTL dzielnica TESTACCIO**

Zamknięte dla normalnego ruchu samochodowego:

23.00-03.00, w piątki i soboty (wyłączając świąteczne)

MEDIOLAN

Przy poruszaniu się samochodem trzeba mieć na uwadze, że w centrum miasta obowiązuje tzw. Strefa C (*Area C*). Można do niej wjechać po uiszczeniu właściwej opłaty. Strefa obowiązuje w poniedziałki, wtorki, środy i piątki świąteczne w godz. 7:30-19:30, a w czwartki świąteczne w godz. 7:30-18:00. W celu wniesienia opłaty należy zarejestrować się na stronie www.areac.atm-mi.it.

Zwolnione od opłat są: samochody elektryczne, motorowery, motory.

Przy parkowaniu warto zwrócić uwagę na kolory poszczególnych linii, które mogą wiązać się z dodatkowymi opłatami:

- Linie żółte – miejsca przeznaczone dla rezydentów.
- Linie niebieskie – za parkowanie w oznaczonym nimi miejscu należy uiścić stosowną opłatę (różną w poszczególnych częściach miasta) bezpośrednio w parkomacie lub rejestrując się na stronie www.sostamilanოსms.atm-mi.it i wykupując odpowiedni kredyt. Płatności reguluje się później wysyłając sms.
- Linie białe – parking bez ograniczeń.

Warto czasem skorzystać z sieci parkingów znajdujących się przy stacjach metra, dzięki którym można kontynuować podróż przesiadając się do komunikacji miejskiej.

Więcej informacji: <http://www.atm.it>

11. PRZYDATNE INFORMACJE I ADRESY

11.1. Sytuacje nadzwyczajne, losowe

Placówki konsularne RP we Włoszech mogą udzielić obywatelom polskim pomocy w nagłych, niespodziewanych przypadkach, w szczególności w razie poważnego wypadku lub ciężkiej choroby, aresztowania lub zatrzymania tego obywatela, w razie aktu przemocy, którego ofiarą padł obywatel RP, w razie zgonu na terenie Włoch, czy w sytuacji utraty dokumentów i pieniędzy.

TELEFONY ALARMOWE:

Rzym: +39.335.59.95.212

Mediolan: +39.335.56.85.786

Telefon ALARMOWY - tylko w sytuacjach losowych, wymagających nagłej interwencji konsula np. wypadki, zgony, zatrzymania (czynny poza godzinami urzędowania).

UWAGA: pod tym numerem telefonu, nie udziela się zwykłych informacji z zakresu działania konsulatu.

UTRATA DOKUMENTÓW

W razie utraty paszportu lub dowodu osobistego (zgubienie/kradzież/zniszczenie), po sprawdzeniu tożsamości obywatela polskiego konsul może wystawić paszport na powrót do Polski. Konsulat nie wydaje i nie pośredniczy w wydawaniu duplikatów dowodów osobistych, praw jazdy i dowodów rejestracyjnych pojazdów. Dokumenty można uzyskać wyłącznie w urzędzie, który je wystawił.

UTRATA ŚRODKÓW FINANSOWYCH

W przypadku utraty środków pieniężnych konsul może:

- pośredniczyć w skontaktowaniu się z rodziną lub przyjaciółmi poszkodowanego w Polsce,
- w uzasadnionych przypadkach (jeśli nie ma innych możliwości przekazania pieniędzy) wypłacić poszkodowanemu równowartość kwoty wpłaconej przez krewnych lub przyjaciół na konto Ministerstwa Spraw Zagranicznych w Warszawie.

Aby przekazać osobie poszkodowanej środki finansowe można skorzystać z szybkiego transferu pieniędzy z dowolnego miejsca drogą bankową lub poprzez firmy świadczące usługi przekazu pieniędzy za granicę (Western Union, MoneyGram, itp.). W wielu przypadkach rodzina w kraju może wykupić osobie poszkodowanej na odległość bilet autokarowy lub lotniczy - za pomocą internetu lub bezpośrednio w siedzibie danego przewoźnika w Polsce.

Przykładowy agent Western Union w centrum Mediolanu: *Banca Popolare di Milano*, Piazzale L. Cadorna 14,16

Agentami Money Gram są z kolei placówki pocztowe np. *Posta Italiana*, Piazza Cordusio 1.

ZATRZYMANIA I ARESZTOWANIA

W razie zatrzymania lub aresztowania, obywatel polski ma prawo prosić o kontakt z konsulem, który zadba o to, by traktowano go na równi z obywatelami państwa, w którym przebywa. Zgodnie z podpisaną przez Polskę i Włochy konwencją konsularną, władze włoskie są zobowiązane do powiadomienia właściwego miejscowo konsulatu polskiego o każdym przypadku zatrzymania polskiego obywatela w ciągu 72 godzin od zaistnienia zdarzenia.

Osobom przebywającym w aresztach i zakładach karnych na terenie Włoch przysługuje prawo wysyłania i otrzymywania korespondencji oraz kontaktu telefonicznego z rodziną. Koszty wysyłki listów oraz rozmów telefonicznych pokrywa sam zainteresowany. Jeśli postępowanie wobec osoby zatrzymanej nie zostało jeszcze zakończone wyrokiem, na prowadzenie korespondencji i rozmowy telefoniczne wymagana jest zgoda prokuratora.

NIESZCZĘŚLIWE WYPADKI

W razie wypadku lub śmierci obywatela polskiego za granicą, konsul zawiadamia za pośrednictwem Urzędu Wojewódzkiego bliskich w Polsce. W takich sytuacjach zaleca się pilny kontakt z Konsulatem.

11.2. Przepisy celne

PRZEWOŻENIE WALUTY

Nie ma ograniczeń formalnych co do ilości wwożonych i wywożonych pieniędzy. Jednakże zgodnie z przepisami unijnymi, podróżni wjeżdżający lub wyjeżdżający z terytorium Włoch są zobowiązani do zgłaszania organom celnym posiadanej przy sobie gotówki w kwocie równej lub wyższej niż 10.000 EUR (także jej ekwiwalentu w innych walutach lub łatwo zbywalnych aktywach, np. akcjach, obligacjach, czekach podróżnych, itp.). Brak zgłoszenia deklaracji powoduje bardzo wysokie sankcje finansowe.

W przypadku kiedy przewożone są kwoty przewyższające sumę 10.000 €, należy wypełnić stosowną deklarację i przedłożyć ją odpowiednim władzom na granicy w chwili wjazdu lub wyjazdu z Włoch.

Brak wyżej wymienionej deklaracji powoduje:

- w przypadku kiedy przewożona suma pieniędzy przewyższa wyznaczony próg o kwotę do 10.000€, władze włoskie rekwirują 30% sumy wykraczającej poza ustalony limit oraz nakładają sankcję pieniężną wynoszącą od 10 do 30% kwoty przekraczającej limit;
- w przypadku kiedy przewożona suma pieniędzy przewyższa wyznaczony próg o kwotę powyżej 10.000€, władze rekwirują 50% sumy wykraczającej poza ustalony limit oraz nakładają sankcję pieniężną wynoszącą od 30 do 50% kwoty przekraczającej limit.

Minimalna sankcja pieniężna wynosi 300€.

Od decyzji władz włoskich przysługuje prawo odwołania do Ministerstwa Gospodarki i Finansów.

OGRANICZENIA W PRZEWOŻENIU NIEKTÓRYCH PRODUKTÓW I GOTÓWKI:

Od 1 stycznia 1993 r. w państwach członkowskich Unii Europejskiej obowiązuje zasada swobodnego przepływu osób, towaru i kapitału. Niemniej, przepisy unijne regulują obieg niektórych kategorii produktów m.in. tytoniu i alkoholu.

W ich przypadku – biorąc pod uwagę prywatne zakupy - przewidziano następujące limity:

Papierosy - do 800 sztuk

Cygara - do 200 sztuk

Tytoń - do 1 kg

Alkohol lub napoje alkoholowe powyżej 22% - do 10 l

Alkohol lub napoje alkoholowe poniżej 22% - do 20 l

Wino - do 90 l, z czego do 60 l szampana

Piwo - do 110 l

11.3. Bezpieczeństwo

Turyści, a także bardziej ogólnie: cudzoziemcy, narażeni są we Włoszech przede wszystkim na kradzieże (dokumenty, pieniądze) oraz włamania i kradzieże samochodów.

Z uwagi na liczne też przypadki nielegalnego i oszukańczego pośrednictwa pracy, ważnym jest by zachować wzmożoną ostrożność wobec ogłoszeń dotyczących ofert pracy we Włoszech.

Każdy kto padnie ofiarą przestępstwa – powinien wezwać lub zgłosić się na posterunek karabinierów (**tel. 112**) lub na policję (**tel. 113**). Należy też zadbać bezwzględnie o sporządzenie protokołu z zajścia zdarzenia. W razie wypadku lub konieczności uzyskania pomocy lekarskiej – konieczne jest wezwanie pierwszej pomocy medycznej (**tel. 118**).

UWAGA NA AUTOSTOPOWICZÓW

Konsulat przestrzega kierowców przed zabieraniem przygodnych pasażerów. Zgodnie z włoską ustawą imigracyjną, kierowca zatrzymany na terytorium Włoch podczas przewożenia osób nieposiadających pozwolenia na pobyt podlega karze pozbawienia wolności do 12 lat, grzywnie w wysokości 15.000 euro za każdego przewożonego pasażera, natomiast samochód ulega przepadkowi na rzecz skarbu państwa.

11.4. Bezdomność

Nie istnieją oficjalne dane dotyczące ilości bezdomnych Polaków w Italii, gdyż takie statystyki nie są prowadzone.

Niemniej jednak, jak wynika z doświadczenia stowarzyszeń i placówek zajmujących się problematyką bezdomności, obywateli RP nie posiadający stałego miejsca zamieszkania na terenie Włoch i korzystający z pomocy organizacji charytatywnych można podzielić na dwie podstawowe kategorie:

- Pierwsza z nich, to osoby, które przyjechały tutaj w poszukiwaniu pracy i albo tej pracy nie znalazły, albo ją utraciły, bądź też jest to praca dorywcza, która nie pozwala na wynajęcie mieszkania. Osoby te, pomimo trudności z jakimi się borykają, często nie chcą powracać do kraju, głównie ze względu „na wstyd” przed rodziną i otoczeniem, że nie powiodło im się za granicą.
- Druga kategoria to osoby, które już w Polsce miały problemy rodzinne lub wiodły bardzo nieregularny tryb życia i sytuacja w jakiej się znalazły we Włoszech jest praktycznie „powieleniem” ich uprzedniej sytuacji w kraju. Często są to osoby, które uciekają w ten sposób przed problemami i wolą prowadzić tułaczy tryb życia, ale poza krajem, tam gdzie ich nikt nie zna.

Zważywszy na fakt, iż Włochy stały się od pewnego czasu państwem, do którego bardzo licznie przybywają bezdomni (również i Polacy), głównie ze względu na dobrze zorganizowany włoskim system pomocy, łagodny klimat, a także relatywną łatwość w znalezieniu krótkotrwałej pracy i zarobku, zjawisko to stało się problemem dla władz

włoskich. W październiku 2008 r. wydany został dekret ministerialny, na mocy którego wydalani są z terytorium Włoch nawet obywatele unijni, którzy zagrażają porządkowi publicznemu. Dotyczy to również osób, które nie posiadają jakiegokolwiek miejsca zamieszkania. Sprawa miała związek z bardzo dużym napływem do Włoch obywateli rumuńskich, grup przestępczych i bezdomnych z tzw. państw trzecich, niemniej jednak odbija się rykoszetem również na obywatelach polskich, którzy znaleźli się akurat w nieuregulowanej sytuacji mieszkaniowej.

Organizacje pracujące na rzecz bezdomnych we Włoszech

Bezdomni, którzy znaleźli się w trudnej sytuacji życiowej mogą zgłosić się po pomoc do licznych organizacji charytatywnych działających na terytorium całych Włoch. Do najważniejszej należy *Caritas Italiana*, która dysponuje noclegowniami i jadalniami na całym terytorium państwa. Aktywne są też inne organizacje o mniejszym zasięgu terytorialnym. W Rzymie do najważniejszych należą *Comunità di Sant'Egidio* i *Ospedale San Gallicano*. Obok posiłków i miejsca do spania, gwarantują one bezdomnym również inne usługi, np. pomoc adwokata, psychologa czy badania lekarskie.

Przykładowe adresy rzymskich stołówek dla bezdomnych:

- Via delle Sette Sale 30/b (przy Metrze B – stacja Cavour)
- Via Marsala 109 (przy głównym Dworcu Kolejowym i równocześnie stacjach metra A i B – Stazione Termini)

Przykładowe adresy rzymskich noclegowni dla bezdomnych:

- Via Marsala 109 (przy głównym Dworcu Kolejowym i równocześnie stacjach metra A i B – Stazione Termini)
- Via Ottone Fattiboni 214

Przykładowe adresy mediolańskich noclegowni dla bezdomnych

- Caritas Ambrosiana, via San Bernardino, 4 20122 Milano
- Opera San Francesco per i poveri Onlus, Viale Piave, 2 - 20129 Milano
- Casa di Gastone, Centro di accoglienza per persone senza dimora, Viale Monte Ceneri, 1 20155 Milano
- Casa dell'accoglienza, Via Zurigo, 65 fronte 28

Przykładowe adresy mediolańskich stołówek dla bezdomnych:

- Suore Missionarie della Carità, Mensa delle Suore di Madre Teresa di Calcutta, Via Forze Armate, 379

11.5. Informacje dla narciarzy

W związku z dużą popularnością, którą cieszy się wśród Polaków zimowy wypoczynek narciarski w północnej części Włoch, przedstawiamy informację dla osób udających się na wypoczynek zimowy do Włoch, dotyczącą przepisów prawnych obowiązujących na stokach we Włoszech oraz zasad korzystania z ubezpieczenia.

Zachowanie na stoku narciarskim

Obowiązujące we Włoszech zasady bezpieczeństwa na stokach narciarskich są uregulowane ustawowo. Nad ich przestrzeganiem czuwają specjalnie wyznaczone służby, które w przypadku naruszenia norm są uprawnione do wystawiania mandatów, wynoszących w zależności od regionu i wagi wykroczenia od 20 do 250 euro. Należy również pamiętać, że w razie spowodowania zdarzeń powodujących szkody materialne albo obrażenia ciała u innych osób, istnieje zagrożenie postępowaniem cywilnym lub karnym przed sądem.

Zgodnie z ustawą, obowiązki osób uprawiających sporty narciarskie (narciarstwo alpejskie i snowboard), są następujące:

- dzieci do lat 14 muszą używać kasku ochronnego posiadającego homologację;
- narciarze są zobowiązani do dostosowania zachowania do warunków panujących na stoku i warunków meteorologicznych w taki sposób, aby nie stanowić zagrożenia dla innych osób;
- na odcinkach o ograniczonej widoczności, w pobliżu budynków i przeszkód, na skrzyżowaniach, rozwidleniach i zwężeniach, w razie mgły albo ograniczonej widoczności, w przypadku obecności dużej ilości osób i początkujących narciarzy na stoku, należy w sposób szczególny ograniczyć prędkość jazdy;
- podczas zjazdu, należy zachować kierunek jazdy pozwalający uniknąć zderzenia lub gwałtownego przecięcia toru jazdy z osobami znajdującymi się poniżej;
- w razie zamiaru wyprzedzania, należy upewnić się, czy jest wystarczająco dużo miejsca do wykonania manewru i czy widoczność nie jest ograniczona. Wyprzedzać można od góry i od dołu, z prawej i lewej strony, pod warunkiem zachowania takiej odległości, aby nie stanowić przeszkody dla wyprzedzanego narciarza;
- na skrzyżowaniach, pierwszeństwo ma osoba nadjeżdżająca z prawej strony, albo wskazana przez szczegółowe oznaczenia. Pojazdy używane do utrzymania stoku mają bezwzględne pierwszeństwo w każdej sytuacji;
- zatrzymanie się jest dozwolone tylko w bezpiecznym miejscu i na brzegu stoku. Nie wolno zatrzymywać się na odcinkach obowiązkowego przejazdu, w pobliżu garbów i innych miejsc ograniczających widoczność;
- w razie upadku, należy niezwłocznie zejść na brzeg stoku;

- w razie wypadku, wszystkie osoby znajdujące się w pobliżu są zobowiązane do zasygnalizowania zdarzenia innym za pomocą dostępnych środków. Nieudzielenie pomocy i niezgłoszenie obsłudze stoku zaobserwowanego wypadku może podlegać odpowiedzialności karnej lub grzywnie;
- przechodzenie w poprzek stoku i podchodzenie na nartach do góry jest zabronione, z wyjątkiem nagłej konieczności i za zgodą obsługi stoku, schodzenie w dół jest dozwolone wyłącznie brzegiem stoku;
- w czasie zawodów narciarskich, wstęp na oznaczony obszar jest bezwzględnie zakazany;
- na stoku obowiązuje zakaz używania pojazdów mechanicznych;
- zarządca stoku nie odpowiada za zdarzenia;
- w przypadku kolizji między narciarzami, zakłada się współwinę obu stron w równej części, za wyjątkiem istnienia dowodów na winę którejś ze stron;
- lekcje jazdy na nartach/snowboardzie mogą być prowadzone wyłącznie przez instruktorów posiadających ważne uprawnienia wydane przez władze włoskie. W przypadku instruktorów posiadających uprawnienia zagraniczne, istnieje możliwość ich autoryzowania przez Urząd Prowincji właściwy dla miejsca pobytu. Prowadzenie lekcji jazdy bez ważnych uprawnień podlega karze grzywny.

Jazda poza wyznaczonymi trasami i skialpinizm

Zarządca stoku nie ponosi odpowiedzialności za wypadki poza wyznaczonymi trasami zjazdowymi. Osoby uprawiające skialpinizm, w przypadku zagrożenia lawinowego z powodów meteorologicznych lub ukształtowania terenu, są zobowiązane do zaopatrzenia się w specjalistyczne systemy elektroniczne umożliwiające na szybkie wezwanie pomocy.

Ubezpieczenie i pomoc w razie wypadku

Europejska Karta Ubezpieczenia Zdrowotnego (EKUZ), wydawana w Polsce przez oddziały Narodowego Funduszu Zdrowia, pozwala na korzystanie we Włoszech z opieki zdrowotnej placówek działających w ramach publicznej służby zdrowia, w zakresie niezbędnym z medycznego punktu widzenia. Leczenie odbywa się według tych samych reguł, które obowiązują osoby ubezpieczone we Włoszech. Nieodpłatnie można zatem korzystać tylko ze świadczeń, które są nieodpłatne w państwie pobytu, za pozostałe natomiast (odpłatne i częściowo odpłatne), należy zapłacić i nie przysługuje z tego tytułu zwrot wydatków przez Narodowy Fundusz Zdrowia. (szczegółowe informacje można uzyskać na stronie Narodowego Funduszu Zdrowia. Zakres świadczeń gwarantowanych dzięki EKUZ nie obejmuje kosztów ewentualnego transportu sanitarnego do Polski. W niektórych sytuacjach można uzyskać zgodę Prezesa Narodowego Funduszu Zdrowia lub Dyrektora Oddziału Wojewódzkiego na pokrycie kosztów transportu do miejsca leczenia lub zamieszkania w kraju, w szczególności gdy przewidywane koszty leczenia za granicą przewyższają koszty transportu i leczenia w

kraju. Bliższych informacji udzielają oddziały NFZ.

Do obowiązku zarządcy stoku należy zapewnienie bezpieczeństwa osób uprawiających sporty zimowe na danym stoku poprzez odpowiednie przygotowanie trasy oraz oznakowanie miejsc niebezpiecznych. W razie wypadku na stoku, zarządca ma również obowiązek zapewnienia pierwszej pomocy przez personel ratowniczy i transportu osoby poszkodowanej wzdłuż stoku do najbliższego miejsca, do którego ma dostęp publiczna służba zdrowia. Obowiązek ten nie obejmuje transportu śmigłowcem i pomocy lekarza bezpośrednio na stoku. W takim przypadku wszelkie koszty obciążają osobę poszkodowaną. W związku z możliwością wystąpienia tego rodzaju sytuacji, zalecamy zaopatrzenie się w dodatkowe ubezpieczenie, wykupione w prywatnym towarzystwie, zapewniające pokrycie kosztów świadczeń niezapewnianych bezpośrednio przez EKUZ. Należy przy tym pamiętać, że w przypadku wypadku mającego miejsce poza wyznaczonymi trasami (uprawiania skialpinizmu), zwykłe ubezpieczenie może nie być wystarczające. W takim przypadku należy wykupić dodatkowe ubezpieczenie obejmujące uprawianie sportów ekstremalnych.

11.6 Informacje o zagrożeniach (handel ludźmi)

Wyjazd za granicę może być doskonałą okazją do zarobienia pieniędzy czy zdobycia nowego doświadczenia zawodowego. Jednak pamiętaj, że wyjazd za granicę w celu podjęcia pracy pociąga za sobą zagrożenia. Jednym z nich jest przestępstwo handlu ludźmi. Obecnie przestępstwo handlu ludźmi jest zdefiniowane w polskim kodeksie karnym (art. 115 § 22 k.k.):

„Handlem ludźmi jest werbowanie, transport, dostarczanie, przekazywanie, przechowywanie lub przyjmowanie osoby z zastosowaniem:

1. przemocy lub groźby bezprawnej,
  2. uprowadzenia,
  3. podstępu,
  4. wprowadzenia w błąd albo wyzyskania błędu lub niezdolności do należytego pojmowania przedsiębranego działania,
  5. nadużycia stosunku zależności, wykorzystania krytycznego położenia lub stanu bezradności,
  6. udzielenia albo przyjęcia korzyści majątkowej lub osobistej albo jej obietnicy osobie sprawującej opiekę lub nadzór nad inną osobą
- w celu jej wykorzystania, nawet za jej zgodą, w szczególności w prostytucji, pornografii lub innych formach seksualnego wykorzystania, w pracy lub usługach o charakterze przymusowym, w żebractwie, w niewolnictwie lub innych formach wykorzystania poniżających godność człowieka lub w celu pozyskania komórek, tkanek lub narządów wbrew przepisom ustawy. Jeżeli zachowanie sprawcy dotyczy małoletniego, stanowi ono handel

ludźmi, nawet gdy nie zostały użyte metody lub środki wymienione w pkt 1 - 6”.

Aby dane zachowanie sprawcy zostało uznane za przestępstwo handlu ludźmi, musi być jednym z wymienionych w definicji zachowań (np. dostarczenie osoby czy jej transport), w trakcie którego sprawca zastosował przynajmniej jeden ze środków (np. uprowadzenie czy wprowadzenie w błąd), a jego zachowanie miało na celu wykorzystanie drugiej osoby.

Manipulacja, jakiej dopuszczają się przestępcy w celu rekrutacji przyszłych ofiar (np. w postaci zastraszenia, oszustwa bądź długu do spłacenia) jest przyczyną, dla której uznano, iż o handlu ludźmi należy mówić również wtedy, gdy do wykorzystania doszło za zgodą ofiary.

Handel ludźmi to przestępstwo zagrożone karą od 3 do 15 lat pozbawienia wolności, zaś przygotowanie do jego popełnienia - karą pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

Warunki zorganizowania bezpiecznego wyjazdu za granicę

Handel ludźmi do pracy przymusowej to, obok wykorzystania seksualnego, najczęstsza forma tego przestępstwa, której ofiarami stają się m.in. obywatele Polski wyjeżdżający do krajów Europy Zachodniej. Sprawcy często obiecują atrakcyjne warunki zatrudnienia osobom bez kwalifikacji czy nieznającym języka obcego. Dlatego nie należy przyjmować ofert pracy od osób nowopoznanych, a wybierając ogłoszenia o pracę publikowane w prasie czy w Internecie należy zachować szczególną ostrożność.

Inne zagrożenie związane z wyjazdem to oszustwo przez pracodawcę: może się zdarzyć, że pracodawca nie wypłaci wynagrodzenia za wykonaną pracę, może zdarzyć się także, że warunki pracy, na które pracownik wyraził wcześniejszą ustną zgodę mogą się zmienić w trakcie wykonywania pracy.

Dlatego wybierając się za granicę, przestrzegaj kilku podstawowych zasad:

- Sprawdź, czy agencja zatrudnienia posiada certyfikat (www.kraz.praca.gov.pl);
- Nie korzystaj z ofert pracy zawierających jedynie numer telefonu;
- Nie spotykaj się z przedstawicielem agencji zatrudnienia poza biurem firmy (np. na dworcu, w kawiarni);
- Pamiętaj, że agencja zatrudnienia nie ma prawa do pobierania opłat za załatwienie pracy (z wyjątkiem opłat z tytułu dojazdu i powrotu osoby kierowanej, wydania wizy, badań lekarskich i tłumaczenia dokumentów);
- Zawsze domagaj się umowy o pracę – najlepiej po polsku;
- Weź ze sobą adres i numer telefonu najbliższego polskiego konsulatu w kraju, do którego jedziesz;
- Sprawdź, czy w kraju, do którego jedziesz, działa organizacja pozarządowa, która może

udzielić Ci pomocy:

Włochy: We Włoszech działa Narodowy Obserwatorium Handlu Ludźmi (*Osservatorio Nazionale Tratta*), wsparcie realizowane jest w ramach systemu pomocy społecznej. Na terenie Włoch pomoc uzyskać można kontaktując się z całodobowym bezpłatnym numerem alarmowym (*Numero Verde Antitratta*, tel.: 800 290 290), działającym w ramach Ministerstwa na rzecz Równego Traktowania.

- Weź ze sobą kartę kredytową oraz rezerwową sumę pieniędzy pozwalającą na powrót do Polski w każdych okolicznościach;
- Zabierz ze sobą numery telefonów Poland Direct z kraju docelowego oraz telefon komórkowy z aktywnym roamingiem;
- Zostaw rodzinie lub zaufanej osobie plan podróży i – jeżeli jest to możliwe – adres lub numer telefonu, pod którym będziesz osiągalny. Przed wyjazdem ustal, jak często będziesz kontaktować się z rodziną.

Jeśli masz więcej pytań:

- Jeśli masz wątpliwości, w jaki sposób możesz bezpiecznie zorganizować swój wyjazd w celu podjęcia pracy, skontaktuj się z Krajowym Centrum Interwencyjno-Konsultacyjnym dla ofiar handlu ludźmi (KCIK) realizowanym jako zadanie publiczne zlecane do wykonania przez MSWiA i obecnie prowadzonym przez organizację pozarządową – Fundację Przeciwko Handlowi Ludźmi i Niewolnictwu La Strada (tel.: 22/628-01-20), odwiedź też stronę Centrum (www.kcik.pl).
- Centrum pomaga także obywatelom polskim, którzy padli ofiarą przestępstwa handlu ludźmi w innym kraju. Centrum może udzielić Ci wsparcia także wtedy, gdy przebywasz za granicą; w tym celu skontaktuj się z KCIK telefonicznie. Pamiętaj jednak, że Centrum nie może pokryć kosztów Twojego powrotu do Polski. W szczególnie uzasadnionych przypadkach konsul może udzielić pomocy Ci finansowej niezbędnej na powrót do Polski najtańszym środkiem transportu, jeśli zobowiązesz się do zwrotu pożyczki po powrocie.
- Po powrocie do kraju możesz skorzystać ze wsparcia KCIK (m.in. psychologicznego czy prawnego), a także uzyskać informację na temat możliwości skorzystania ze wsparcia w ramach pomocy społecznej.
- Jeśli planujesz wyjazd, skontaktuj się z organizacją pozarządową ITAKA – Centrum Poszukiwań Ludzi Zaginionych (www.zaginieni.pl), która prowadzi poradnictwo skierowane m.in. do osób planujących wyjazd, lub skorzystaj ze strony internetowej www.bezpiecznapraca.eu. Fundacja ITAKA prowadzi także 24h linię wsparcia dla zaginionych i ich rodzin (tel. 0-801-24-70-70). Zespół ITAKI rejestruje przypadki zaginięć za granicą, prowadzi poszukiwania i udziela wsparcia rodzinom osób zaginionych. Ponadto ITAKA prowadzi całodobowy, bezpłatny telefon w sprawie

zaginionych dzieci - 116 000.

Ponadto istotne informacje i wskazówki znajdziesz:

- w publikacji Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji pt. „Kompas podróżny. Poradnik dla wyjeżdżających za granicę w celu podjęcia pracy”
- w poradniku przygotowanym przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych pt. „Polak za granicą” (www.msz.gov.pl/pl/p/msz_pl) – katalog pn. „Informacje konsularne”
- w krajach Unii Europejskiej działają lokalne punkty informacyjne przy władzach gmin, związkach zawodowych, organizacjach pozarządowych oraz ośrodkach polonijnych, w których otrzymasz niezbędną pomoc czy informacje np. o zasadach podjęcia pracy w danym kraju.

Pomoc polskiego konsulatu za granicą:

- w przypadku konfliktu z pracodawcą konsul może ułatwić Ci kontakt ze związkami zawodowymi, inspekcją pracy czy innymi miejscowymi instytucjami zajmującymi się obroną praw pracowniczych w danym kraju;
- w przypadku zatrzymania, aresztowania lub pozbawienia wolności masz prawo wnioskować o kontakt z konsulem. Konsul zadba o to, żebyś nie był traktowany gorzej niż obywatel państwa, w którym przebywasz. Ponadto konsul może powiadomić rodzinę o aresztowaniu, uzyskać od władz miejscowych i przekazać zainteresowanemu informację o powodach zatrzymania, przewidywanej w ustawodawstwie sankcji karnej za popełnienie zarzucanego czynu, w czasie trwania procedury sądowej oraz ewentualnej możliwości zwolnienia, a także dostarczyć Ci listę adwokatów oraz utrzymywać z Tobą kontakt.

11.7. Święta we Włoszech

Dni świąteczne, powszechnie wolne od pracy, obowiązujące na terytorium całej Republiki Włoskiej to: **Nowy Rok, 6 stycznia, Wielkanoc, 1 maja, 2 czerwca, 15 sierpnia, 1 listopada, 8 grudnia oraz Boże Narodzenie 25- 26 grudnia.**

Poszczególne gminy i miasta mają też święta swoich lokalnych patronów – dni te są wolne od pracy jedynie na terytoriach należących administracyjnie do w/w miast i gmin.

Przykładowe święta

- 29 czerwca - rzymskie święto patronów miasta - Św. Św. Piotra i Pawła (wolne od pracy w Rzymie i Prowincji Rzymu);
- 7 grudnia – mediolańskie święto patrona miasta - Św. Ambrożego (wolne od pracy w

Mediolanie i Prowincji Mediolan);

- 4 października – święto patrona Bolonii - Św. Petroniusza (wolne od pracy w Bolonii i Prowincji Bolonii);
- 24 czerwca - święto patrona Florencji - Św. Jana Chrzciciela (wolne od pracy we Florencji i Prowincji Florencji);
- 25 kwietnia - święto patrona Wenecji - Św. Marka (wolne od pracy w Wenecji i Prowincji Wenecji);
- 4 października – święto patrona Asyżu - św. Franciszka (wolne od pracy w Asyżu i Prowincji Asyżu);
- 29 stycznia – święto patrona Perugii - św. Konstantego (wolne od pracy w Perugii i Prowincji Perugii);
- 17 stycznia – święto patrona Pizy - św. Raniera (wolne od pracy w Pizy i Prowincji Pizy).

11.8. Spis użytecznych telefonów i adresów internetowych

SPIS UŻYTECZNYCH TELEFONÓW

112 – CENTRUM POWIADAMIANIA RATUNKOWEGO, z którego operator może przekierować połączenie na właściwy numer alarmowy oraz **KORPUS KARABINIERÓW** (ogólnokrajowa żandarmeria odpowiadająca we Włoszech za bezpieczeństwo publiczne)

113 – POLICJA

115 – STRAŻ POŻARNA

117 – GWARDIA FINANSOWA

118 – POGOTOWIE FINANSOWE

+39 06 468 61 – KOMENDA GŁÓWNA POLICJI w RZYMIE (QUESTURA di ROMA)

Adres: Via di S. Vitale 15 – 00184 Roma

+39 02 622 61 – KOMENDA GŁÓWNA POLICJI w MEDIOLANIE (QUESTURA di MILANO)

Adres: Via Fatebenefratelli 11 – 20121 Milano

+39 06 362 04 300 /+39 06 362 04 302 – WYDZIAŁ KONSULARNY AMABASADY RP W RZYMIE (centrala telefoniczna czynna w godzinach urzędowania)

+39 335 59 95 212 – TELEFON ALARMOWY (WK W RZYMIE) czynny poza godzinami urzędowania (tylko w sytuacjach losowych, wymagających nagłej interwencji konsula np. wypadki, zgony,

zatrzymania)

+39 02 48 01 89 78 / +39 02 48 01 90 84 – KONSULAT RP W MEDIOLANIE (centrala telefoniczna czynna w godzinach urzędowania)

+39 335 56 85 786 – TELEFON ALARMOWY (KG W MEDIOLANIE) czynny poza godzinami urzędowania (tylko w sytuacjach losowych, wymagających nagłej interwencji konsula np. wypadki, zgony, zatrzymania)

UŻYTECZNE STRONY INTERNETOWE W JĘZYKU POLSKIM:

Ministerstwo Spraw Zagranicznych	www.msz.gov.pl
Ambasada RP w Rzymie	www.rzym.msz.gov.pl
Konsulat Generalny RP w Mediolanie	www.mediolan.msz.gov.pl
Wydział Promocji Handlu i Inwestycji Ambasady we Włoszech	www.roma.trade.gov.pl
Europejski Portal Mobilności Zawodowej	www.eures.praca.gov.pl
Szkoła Polska w Rzymie	www.rzym.orpeg.pl
Duszpasterstwo Polaków w Diecezji Rzymskiej	www.duszpasterstwopolakowwrzymie.com
Polonijny portal informacyjny	www.naszswiat.net
Portal informacyjny dla Polaków we Włoszech	www.polacywewloszech.com
Polonijny portal internetowy we Włoszech	www.mojabancarella.com

UŻYTECZNE STRONY INTERNETOWE W JĘZYKU WŁOSKIM:

Włoskie Ministerstwo Spraw Wewnętrznych	www.interno.it
Włoskie Ministerstwo Pracy	www.lavoro.gov.it
Włoskie Ministerstwo Finansów	www.finanze.it
Strona internetowa miasta Rzymu	www.comune.roma.it
Włoski Zakład Ubezpieczeń Społecznych	www.inps.it
Włoski Urząd Skarbowy	www.agenziaentrate.it

12. ADRESY POLSKICH PRZEDSTAWICIELSTW DYPLOMATYCZNYH I KONSULARNYCH W REPUBLICIE WŁOSKIEJ

Ambasada Rzeczypospolitej Polskiej w Rzymie

(kompetencja terytorialna placówki obejmuje również San Marino)

adres: Via P.P Rubens 20 00197 Roma , Italia

tel. +39 06 36204200

Strona internetowa: www.rzym.msz.gov.pl

e-mail: rzym.amb.sekretariat@msz.gov.pl, ambaroma@msz.gov.pl

Wydział Konsularny Ambasady Rzeczypospolitej Polskiej w Republice Włoskiej

(Obszar urzędowania - 12 regionów środkowych i południowych Włoch, tj. Abruzja, Apulia, Basilicata, Kalabria, Kampania, Lacjum, Marche, Molise, Sardynia, Sycylia, Toskania i Umbria, a także Republika Malty, Watykan oraz Republika San Marino)

adres: Via di San Valentino 12/14 00197 Roma, Italia

tel. +39 06 36204302

fax +39 06 80693217

tel. alarmowy – tylko wypadki nadzwyczajne (po godzinie 16.30): +39 33 55 99 52 12

e-mail: rzym.amb.wk@msz.gov.pl

Strona internetowa: www.rzym.msz.gov.pl

godziny otwarcia urzędu dla interesantów: poniedziałki, wtorki, środy i piątki w godz. 9.00-13.00, czwartki w godz. 13.00 – 17.00

Konsulat Generalny Rzeczypospolitej Polskiej w Mediolanie

(Obszar urzędowania - 8 regionów północnych Włoch tj. Piemont, Dolina Aosty, Lombardia, Trydent-Górna Adyga, Veneto, Friuli-Wenecja Julijska, Emilia Romania i Liguria)

adres: via Monte Rosa 6 20149 Mediolan

centrala: +39 02 480 18 978 +39 02 480 19 084

fax: +39 02 480 20 345

tel. alarmowy – tylko wypadki nadzwyczajne (czynny po godzinach pracy): +39 33 55 68 57 86

e-mail: mediolan.kg.sekretariat@msz.gov.pl

strona internetowa: www.mediolan.msz.gov.pl

godziny otwarcia urzędu dla interesantów: poniedziałki, wtorki, środy i piątki w godz. 9.00-13.00, czwartki w godz. 13.00 – 17.00

Wydział Promocji Handlu i Inwestycji Ambasady Rzeczypospolitej Polskiej we Włoszech

Via Olona, 2/4 00198 ROMA

tel: +39 06.8548189, 06.8541128

fax: +39 06.8553391

e-mail: roma@trade.gov.pl

<http://www.roma.trade.gov.pl/>

Instytut Polski w Rzymie

Palazzo Blumenstihl

Via Vittoria Colonna, 1 00193 ROMA

tel: +39 06.36000723

fax: +39 06.36000721

e-mail: segreteria@istitutopolacco.it

<http://www.istitutopolacco.it/>

Stałe Przedstawicielstwo Rzeczypospolitej Polskiej przy FAO

Via P.P. Rubens, 20 00187 Roma

tel.: 06.36204237

fax: 06.3217895

Biuro Polskiej Organizacji Turystycznej

Via Giovanni Battista Martini, 6 - scala A, interno 4 00198 ROMA

tel: +39 06.4827060

fax: +39 06.4817569

e-mail: turismo@polonia.it

<http://www.polonia.travel/it/>

Stacja Naukowa Polskiej Akademii Nauk w Rzymie

Vicolo Doria, 2, Palazzo Doria 00187 ROMA

tel: +39 06.6792170

fax: +39 06.6794087

e-mail: accademia@rzym.pan.pl

<http://www.roma.pan.pl>

KONSULATY HONOROWE WE WŁOSZECH:

Konsulat Honorowy Rzeczypospolitej Polskiej w ANKONIE

Via Montebello 58/a, 60121 Ancona

Tel. 0039.071.55240

Tel. 0039.3481204886

e-mail: consolatopoloniamarche@gmail.com

Konsulat Honorowy Rzeczypospolitej Polskiej w GENUI

(obszar urzędowania - region Liguria)

adres: Piazza Tommaseo 4/5 16129 Genova, Italia

tel.: +39 010 310 62 75 fax: +39 010 366 489

e-mail: conpoloniage@gmail.it

Konsulat Honorowy Rzeczypospolitej Polskiej w NEAPOLU

Viale Gramsci n. 12, 80122 Neapol

Tel. 0039.081.660009

Fax 0039.081.2404664

www.consolatopolonianapoli.com

mail: segreteria@consolatopolonianapoli.com

Konsulat Honorowy Rzeczypospolitej Polskiej w PALERMO

Via Mariano Stabile 136, scala B (III piano), 90100 Palermo

Tel. 0039. 091. 332817

Fax 0039.091.331716

mail: df@davidefarina.it

Konsulat Honorowy Rzeczypospolitej Polskiej w TURYNIE

(obszar urzędowania - region Piemont)

adres: via Madama Cristina n. 142; 10126 Torino

tel. +39 328-88 84 767

e-mail: ulrico.leiss@libero.it

fax: 011-4272997

Konsulat Honorowy Rzeczypospolitej Polskiej w TRYDENCIE i GÓRNEJ ADYDZE

(obszar urzędowania - region Trydent i Górna Adyga)

adres: via Malfatti 21, 38122 Trento

tel. 0461495111

e-mail: segreteria@consolatopoloniatrento.it

Konsulat Generalny Honorowy Rzeczypospolitej Polskiej w WENECJI

(obszar urzędowania - region Wenecja Euganejska i Friuli Wenecja Julijska)

adres: Calle San Paternian San Marco 4019; 30124 Wenecja

tel. +39 3474 437 492

e-mail: venezia@consolatodipolonia.it